

HISTORIJA U SJENI SENZACIJE

Regionalni mediji o hapšenju
Radovana Karadžića

HISTORIJA U SJENI SENZACIJE

**Regionalni mediji o hapšenju
Radovana Karadžića**

Sarajevo, 2009.

IZDAVAČ:

BIRN BiH u saradnji sa Konrad Adenauer Fondacijom, Sarajevo, 2009.

PUBLIKACIJU UREDILI:

Nidžara Ahmetašević i Marcus Tanner

UREDNIČKI TIM:

Gordana Igrić i Ana Petruševa

MONITORINGE URADILE:

Nidžara Ahmetašević i Merima Husejnović

LEKTORI:

Nadira Korić (BHS) i Anna McTaggart (engleski)

PREVOD:

Sunita Hasić i Haris Nežirović

DTP:

Lorko Kalaš

TIRAŽ:

2.000

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

316.774:[341.44:929 Karadžić R.

HISTORIJA u sjeni senzacije : regionalni mediji
o hapšenju Radovana Karadžića / [publikaciju
priredili Nidžara Ahmetašević i Marcus Tanner ;
prijevod Sunita Hasić i Haris Nežirović]. -
Sarajevo : BIRN BiH : Konrad Adenauer fondacija,
2009. - 84 str. ; 21 cm

ISBN 978-9958-9005-0-1

1. Ahmetašević, Nidžara 2. Tanner, Marcus

COBISS.BH-ID 17153286

SADRŽAJ

5	Uvod
7	ANALIZE
9	Bosna i Hercegovina: Ratni zločinac ili pjesnik? <i>Nidžara Ahmetašević</i>
13	Srbija: Tanka linija između tabloida i ozbiljnog novinarstva <i>Aleksandar Roknić</i>
19	Crna Gora: Poruke između redova <i>Nedjeljko Rudović</i>
23	Hrvatska: Karadžić kao celebrity <i>Goran Jungvirt</i>
27	Kosovo: Dvije posljednje karte u ruci <i>Krenar Gashi</i>
31	MONITORINZI
33	Bosna i Hercegovina
53	Srbija
67	Crna Gora
75	Hrvatska
83	Život Radovana Karadžića

UVOD:

Hapšenje Radovana Karadžića bilo je, sasvim sigurno, medijski najzanimljiviji događaj 2008. godine. Ipak, generalna slika izvještavanja o tome u medijima u Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i na Kosovu, pokazuje da je javnost, u poplavi vijesti u vezi sa hapšenjem, ostala uskraćena za neke osnovne, a veoma bitne informacije.

Pored toga, ovaj događaj je ukazao na to koliko su mediji, a i samo društvo, još uvijek duboko podijeljeni. Pri tome vidljivo je i koliko je u svim državama u kojima je rađen monitoring još prisutna politička propaganda, odnosno da mediji i dalje ovise o političkim strujanjima.

Radovan Karadžić je, zvanično, uhapšen 21. jula. Prve informacije procurile su u javnost kasno u noći, da bi na naslovnim stranama štampanih medija širom prostora koji se nekada zvao Jugoslavija, tek dan nakon postupka hapšenja, osvanule njegove fotografije i naslovi o hapšenju.

Deset dana, do njegovog prvog pojavljivanja u haškoj sudnici, trajala je medijska utrka ko će objaviti više tekstova, ko će doći do ekskluzivnijih informacija, ko će ih prvi plasirati javnosti. Oni koji su budno pratili ove napise kažu da je tih deset dana proteklo u poplavi senzacionalizma.

Većina informacija koja je objavljena a tiče se tajnog života Radovana Karadžića u 13 godina njegovog skrivanja, potekla je iz neimenovanih izvora ili od "dobro obaviještenih izvora" koji rijetko imaju ime. Na kraju je javnost mogla saznati šta se krije iza "špijunke" na vratima stana u kojem je on navodno živio, kojim je imenima nazivao cvijeće koje je uzgajao, šta je jeo i pio i gdje je to radio, gdje je ljetovao... Istovremeno, ostali smo uskraćeni za informacije o tome ko mu je omogućio skrivanje. Istina, neki sedmičnici su pokušali dati odgovor na ovo pitanje, no izvori na koje se pozivaju skoro da ne postoje.

Na ovako važnim događajima se vidi koliko ovim prostorima, i ovdašnjim medijima, nedostaje istraživačko novinarstvo, žanr koji jednostavno još uvijek ne pronalazi svoj prostor u medijima zemalja kojih se ovaj monitoring tiče.

Javnost u svim državama kojih se monitoring dotakao, ustvari nije mogla iz napisa o Karadžiću u tih deset dana dobiti sliku o tome kako je on zaista proveo prethodnih 13 godina, što je vrlo važna priča jer je on u tom periodu bio jedan od najtraženijih ljudi na svijetu.

Vrlo je realna procjena jednog od analitičara koji kaže da je politička propaganda učinila sve što je moguće da jednostavno skrene pažnju sa onoga što je važno i u prvi plan podmetne medijima trivijalne stvari kojima je javnosti samo odvrćena pažnja od suštine.

Medijski izvještaji o hapšenju pokazali su koliko su duboke teritorijalne, nacionalne i ideološke linije utvrđene tokom rata. Mediji se dijele na one koji pokazuju jasne simpatije prema Karadžiću i one koji ga osuđuju prije nego je i izašao pred sudije. Tek rijetki su oni koji su stali između svega toga i ponudili bitne informacije.

No, ono što ćete doznati iz analiza i na osnovu monitoringa pisanja medija u pet zemalja regiona u tih deset dana, jeste da su gotovo svi zaboravili žrtve, one zbog kojih je Karadžić više od decenije bio tražen. One zbog kojih su mu na teret stavljene tako teške optužbe. One čiji se životi njegovim hapšenjem neće moći vratiti. Mediji su ih naprosto stavili u drugi plan.

Deset dana medijskih izvještaja iz jula 2008. godine vrlo su bitna historijska građa, zbog čega su se Fondacija Konrad Adenauer i BIRN odlučili uraditi ovaj prikaz. Novinarima, historičarima, ali i svima onima koji se bave ljudskim pravima i tranzicionom pravdom, ova publikacija dat će vrlo važne podatke.

Ono što slijedi jeste suđenje, koje će također dobiti puno medijske pažnje. Podaci koji će biti izneseni tokom suđenja Karadžiću, ali i činjenice koje će se utvrditi presudom, svakako će imati uticaja na javnost u regionu. Bilo bi zanimljivo uraditi isti ovaj monitoring za nekoliko godina kada presuda bude izrečena, i vidjeti eventualne promjene u medijskoj slici, ali i društvu, da bi se dobio dio odgovora na pitanje o tome koliko vremena je potrebno da se ratom duboko potresena društva, pa i mediji kao njihova slika, izliječe i da li je to uopće moguće.

ANALIZE

RATNI ZLOČINAC ILI PJESNIK?

Piše: Nidžara Ahmetašević, Sarajevo

Za medije u Bosni i Hercegovini hapšenje Radovana Karadžića, optuženog za genocid, ratne zločine i zločin protiv čovječnosti pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), bilo je prava senzacija kojom su punili novinske stupce iz dana u dan.

Primjetno je da su, usljed nedostatka informacija o samom hapšenju i "tajnom životu" doktora alternativne medicine Dragana Davida Dabića, mediji bili skloni nagađanju i objavljivanju neprovjerenih informacija, koje su nerijetko bile na granici mogućeg.

Istovremeno, žrtve zbog kojih je Karadžić optužen, i zbog kojih su ga mediji, ne samo domaći nego i međunarodni, već skoro pa osudili, ostale su u drugom planu ili su njihove priče korištene samo da se popuni prostor u moru senzacija.

Kada je riječ o BiH, ono što je primjetno kroz analizu medija u dva entiteta – Republici Srpskoj (RS) i Federaciji BiH (FBiH) – jeste da im je fokus bio usmjeren na različita pitanja, u zavisnosti od nacionalnosti većine njihovih čitalaca.

Mediji se u ovom periodu nisu libili upotrebe jezika mržnje, govora koji potiče na netrpeljivost i netoleranciju, uglavnom na nacionalnom, ali i vjerskom osnovu. Još jednom, nakon rata, postali su i predmetom političke propagande i manipulacija političara na vlasti što su svojim izjavama, koje su mediji revnosno prenosili, uspijevali skrenuti pažnju sa onoga što je bitno oko cijelog hapšenja.

Zaključak koji se može izvesti nakon analize oko 500 tekstova u pet dnevnih i tri sedmična lista objavljena od 22. do 31. jula jeste da je profesionalizam ponovo pokleknuo pred senzacionalizmom.

Međutim, nisu mediji u BiH bili puno drugačiji u odnosu na medije u regiji.

Ono što možda izvještaje o hapšenju i samom Karadžiću čini drugačijim u BiH jeste što je malo više pažnje posvećeno onome što je on radio i govorio do rata. Tako *Oslobođenje*, najstariji dnevni list u BiH,

dan nakon hapšenja uvodi rubriku u kojoj iz dana u dan podsjeća čitaoce šta je Radovan Karadžić govorio na javnim skupovima prije rata. Skoro sve novine citiraju njegove riječi izrečene pred Skupštinom BiH 1991. godine kada je poručio da muslimanski narod može nestati.

BH Dani su uradili nešto slično posvećujući cijeli broj Karadžiću i objavljujući kako tekstove o hapšenju i reakcijama, tako i niz tekstova koje su njihovi autori pisali od rata naovamo, nešto kao hronologiju zločina riječima novinara i kolumnista ovog magazina.

Kada se gledaju mediji u FBiH i RS-u, osnovna razlika je što prvi pišu o Karadžiću kao ratnom zločincu, potpunom negativcu i, riječima *Dnevnog avaza*, "monstrumu", dok mediji u RS-u, kao *Nezavisne novine*, skoro u svakom tekstu napomenu da je on "prvi predsjednik Republike Srpske".

Još jedna razlika je da su se mediji u RS-u koncentrisali više na političke prepirke između lidera dvaju entiteta nego na ono što se tiče samog hapšenja i optužnice.

Naime, noć nakon hapšenja, neki od lidera u FBiH oglasili su se pozdravljajući sam čin hapšenja, te pozivajući na ukidanje RS-a. Skoro odmah su reagovali političari iz RS-a, koji su osudili ovakve izjave, te je počela politička prepirka koja je trajala i duže nego period koji je bio predmetom ovog monitoringa i koja je povećala tenzije do tog stepena da se cijala situacija u BiH pogoršala do nivoa da su predstavnici međunarodne zajednice izrazili svoju zabrinutost onim što se dešava.

Izuzetno velika pažnja posvećena je i navodima o sporazumu između Radovana Karadžića i nekadašnjeg specijalnog izaslanika SAD-a za Balkan, ambasadora Richarda Holbrookea. Karadžić i ljudi bliski njemu, ali i neki strani i domaći diplomati, tvrde da takav sporazum postoji i da je sklopljen 1996. godine, kada se on povukao iz javnog i političkog života. Vlasti u SAD-u, i sam ambasador, to negiraju na sve načine.

Puno je spekulacija objavljeno u bh. medijima i o samom hapšenju, od toga gdje i kada je Karadžić uhapšen, do toga ko ga je i zašto uhapsio. Kolumnisti u FBiH uglavnom pišu da je riječ o političkom potezu novih vlasti u Srbiji kako bi se ova zemlja približila Evropskoj uniji. U RS-u pak veličaju demokratičnost i napredak Srbije, ali nalaze i načina da naglase kako je hapšenje u Beogradu dokaz da ovaj entitet nije ni na koji način učestvovao u skrivanju haškog bjegunca proteklih 13 godina.

Vrhunac senzacionalizma u bh. medijima svakako je informacija objavljena u *Dnevnom avazu* da su u stanu gdje se krio Radovan Karadžić pronađene porno videokasete sa snimcima na kojima je on sa različitim partnerima, a što je za ovu novinu dokaz da je bio i "biseksualac". *Avaz* inače Karadžića iz dana u dan naziva najpogrdnijim mogućim imenima, i ponekad se čini da se novinari i urednici

takmiče u davanju ovih nadimaka – “monstrum”, “koljač”, “durmitorski doktor”... Dan kada su objavili vijest da je uhapšen, na naslovnoj strani je bila slika Karadžića s nožem u ruci.

Riječi mržnje naprosto su zapljuskivale čitaoce dnevnih novina u oba entiteta.

Između ostalog, *Oslobođenje* objavljuje prvu priču sa žrtvama rata, u kojoj su riječi jedne žene koja navodno kaže: “Republika Srpska je puna ubica.” Isti list donosi, uz Karadžićevu, sliku Milorada Dodika, premijera RS-a, i natpis: “Kontinuitet”, ili obavljuje tekst u kojem autor zaključuje da “srpski narod ne bi smio zaboraviti da je, u najvećem broju, oduševljeno slijedio Karadžićev zločinački glas”.

Nezavisne pak pišu kako je kabinet premijera primio više poziva “u kojima su korišteni neprimjereni i vulgarni izrazi i uvrede na nacionalnoj i vjerskoj osnovi”, uz konstataciju da su “pozivi uglavnom dolazili iz inostranstva, “ali i iz Federacije”.

U RS-u se istovremeno mediji trude da “objektivno” informišu, pronalazeći priče o tome kako je dr. Dabić bio profesionalac, blag čovjek, ili kako je Radovan Karadžić bio književnik i pjesnik koji je za svoja djela odlikovan nagradama.

Tako *Nezavisne Novine* prenose izjavu izvjesne Tanje Jovanović “iz časopisa *Zdrav život*”, sa kojom je navodno dr. Dabić sarađivao: “U šoku smo. Naš dr Dabić bio je fin čovjek, dobro odgojen i pravi profesionalac.”

Politička propaganda je priča plasirana u *Glasi Srpske* o sinu i ocu Starovlah, koji su “pretučeni” u jednoj od akcija SFOR-a na Palama i optuženi da su pomagači u skrivanju Karadžića: “Ni poslije četiri godine od brutalne akcije SFOR-a u Palama, pretučeni pravoslavni sveštenici nisu dobili odštetu.”

Na kraju, izvještavanje o ovom, za BiH svakako bitnom događaju, pokazalo je koliko duboko je ova zemlja još podijeljena. Medijska slika u kojoj je za jedne osoba uhapšena zbog optužbi za ratne zločine pjesnik, a za druge monstrum, pokazuje i kako podjele nastale u ratu opstaju uprkos svemu što je urađeno u BiH.

U jednom se pak mediji skoro pa slažu – žrtve su tek na margini. U nekim novinama, u svih devet dana u kojima je vršen monitoring, žrtve nisu ni spomenute, dok su u drugim dolazile na red tek iza izjava vjerskih i političkih lidera.

Možda je umjesno zaključiti riječima gosta kolumniste *Oslobođenja* Emira Suljagića, koji je žrtve stavio u prvi plan. Suljagić piše: “Jer, pred njima je nekoliko godina dugog, mučnog i teškog suđenja koje će ovdašnje narode retraumatizirati. Ali rane koje će suđenje otvoriti svakao nikada nisu zarasle.”

TANKA LINIJA IZMEĐU TABLOIDA I OZBILJNOG NOVINARSTVA

Piše: Aleksandar Roknić, Beograd

Mediji su o hapšenju najtraženijeg haškog optuženika Radovana Karadžića izveštavali senzacionalistički, nekritički i krajnje neobjektivno, smatraju analitičari.

Cilj ovakvog izveštavanja, pretežno kod tabloidnih medija, bio je da se dovede u sumnju stvarni identitet Radovana Karadžića, alias Dragana Davida Dabića, i da se on prikaže kao žrtva, ali i da se u drugi plan stave teški zločini u Bosni i Hercegovini tokom rata 1991-1995. za koje je optužen kao bivši predsednik Republike Srpske.

Međutim, od momenta kada je uhapšen, u štampanim medijima počinje prava poplava nepotvrđenih informacija o Karadžićevom tajnom životu i trinaestogodišnjem skrivanju. U tome su prednjačili tabloidi, dok su ozbiljni mediji, u manjku zvaničnih informacija o hapšenju, priču o Karadžiću takođe velikim delom bazirali na nezvaničnim izvorima.

Radovan Karadžić je zvanično uhapšen 21. jula, iako njegovi advokati tvrde da je uhapšen tri dana ranije, 18. jula ove godine. Mesto hapšenja i okolnosti pod kojima je Karadžić uhapšen nikada nisu obelodanjeni u javnosti. To je stvorilo potpuno pogodno tlo za raznorazne spekulacije.

Od samog početka, kada je 21. jula oko 22:30 časova iz kabineta predsednika Srbije objavljeno saopštenje Saveta za nacionalnu bezbednost da su službe bezbednosti uhapsile Radovana Karadžića, mediji su se utrkiivali u plasiranju najneverovatnijih informacija o okolnostima i mestu gde je uhapšen ovaj haški optuženik.

Taj početni period krasio je potpuni nedostatak informacija. Od toga da je Karadžić uhapšen u centru Beograda – na Vračaru, zatim u stambenoj zgradi u naselju Rakovica, pa do toga da je uhapšen u autobusu na liniji Novi Beograd – Batajnica.

Ova nagađanja pratili su podaci o njegovom fizičkom izgledu – da ima dugu sedu kosu, bradu i brkove, naočare sa velikom dioptrijom i da je potpuno neprepoznatljiv. Zvaničnici su potvrđivali informaciju o hapšenju, ali ništa više od toga nije bilo moguće saznati.

Jednostavno, prave informacije nije bilo do narednog dana, kada je organizovana konferencija za novinare koordinatora Akcionog tima – Rasima Ljajića i tužioca za ratne zločine Vladimira Vukčevića.

Na pomenutoj konferenciji saopšteno je koji identitet je koristio Karadžić, čime se bavio i kako je izgledao pre hapšenja.

Tek onda počinje prava lavina spekulacija o Karadžićevom tajnom životu, kako se skrivao, da li je imao ljubavnicu ili ne, koje bolesti je lečio kao iscelitelj, u koju kafanu je išao, koju rakiju je voleo da popije, šta je najčešće svirao na guslama u kafani, da li je pevao pesme o sebi, o čemu je pisao u medicinskom časopisu, ali i sa kim se družio, impresije ljudi iz komšiluka o svom slavnom komšiji.

U prvi plan izbija kafana Luda kuća na Novom Beogradu, naravno i izjave vlasnika i zaposlenih u toj kafani, čiji je Karadžić bio čest gost. Turističke agencije ubrzo organizuju autobusku turu Radovana Karadžića i to mesto stavlja u turističku ponudu.

Praktično, na ovaj način predstavnici države su sami sebi "pucali u noge", jer se priča o optuženom za najteže ratne zločine, među kojima je i genocid nad 7.800 Bošnjaka u Srebrenici, svela na Karadžićev tajni život i on je od antijunaka postao medijski heroj, jer je godinama kroz lik čudaka izigravao sve policijske i potrage raznih obaveštajnih struktura.

Nestanak laptopa sa podacima o klijentima i radu i njegov pronalazak u napuštenoj policijskoj baraci u Batajnici i nedoumice koje bezbednosne službe su uhapsile Karadžića, pomogle su u tome da se napravi misterija i u javnost iznesu mnogobrojne dileme oko hapšenja.

Tome su doprinele i spekulacije da je Karadžić uhapšen u gradskom autobusu sa torbom u kojoj su bili peškir, kupaće gaće, pasta za zube i četkica i da je krenuo na letovanje u Split u Hrvatskoj.

Da li su mediji to svesno ili nesvesno radili u skladu sa političkim opredeljenjem ili sa objektivnim izveštavanjem?

Hari Štajner iz Medija centra kaže da je hapšenje Radovana Karadžića bio specifičan događaj za sve medije, počev od nagađanja da je zvanično uhapšen 21. jula, ali da su advokati tvrdili da se to desilo tri dana ranije, i da se pričalo da je uhapšen na Novom Beogradu, Košutnjaku, Kosmaju.

"Službena varijanta njegovog hapšenja bila je vrlo haotična, a kada je objavljena njegova fotografija, sa sedom kosom i bradom, repićem na vrhu glave, mediji su iskopali da je u maju javno govorio na nekom skupu. On je 12 godina potrage za njim živio na Novom Be-

ogradu. Sve to je teralo novinare da zaborave neka osnovna pravila, ali je bilo i jako teško pridržavati se pravila. Glavna zamerka svim medijima je što su zaboravili ko je Radovan Karadžić i za šta je optužen pred Haškim tribunalom. To je retko pominjano u izveštajima. Karadžić nije bio samo psihijatar", naglašava Štajner.

On dodaje da je, nažalost, bilo teško razaznati razliku između ozbiljnih novina i tabloida i da je došlo do tabloidizacije ozbiljnih novina, kao i da su tome doprinele okolnosti i dosta haotična zvanična saopštenja.

Podela na tabloidne, patriotske i ozbiljne medije u ovom slučaju skoro da je izbrisana, jer su se svi mediji utrkivali u plasiranju najneverovatnijih saznanja o Karadžićevom tajnom životu u Beogradu.

Cilj takozvanih patriotskih, tabloidnih novina bio je da se cela priča o Karadžiću i njegovom dugogodišnjem skrivanju svede na to kakav je majstor ispao kada je prešao sve svetske obaveštajne službe krijući se iza lažnog identiteta Dragana Davida Dabića, i da se javnost suprotstavi onome što je bilo izvesno – da će Karadžić završiti u Hagu, sad kad je pronađen.

Istraživač Instituta društvenih nauka Srećko Mihailović ističe tabloidno izveštavanje većine medija o hapšenju i izručenju Radovana Karadžića i ocenjuje ga kao "medijski kič".

Po njegovim rečima, suština ove medijske kampanje bila je u zameni teze da se herojem proglasi čovek koji je svoj narod kukavički ostavio na cedilu, da se muči i cedi više od decenije.

"Bilo je dakle potrebno da se kukavica proglasi herojem. Pošto to ipak nije jednostavno i nije pitka priča, da se onaj sa čijim su znanjem, ako ne i saučešćem, izvršena masovna ubistva, proglasi herojem, dobili smo priču kako se on herojski i genijalno skrivao pred lovcima na glave iz naših redova, ali i iz celog sveta", kaže Mihailović.

Retko ko je pominjao da je Karadžićeva prevara bila veoma vešto smišljena, očito uz pomoć mnogobrojnih pomagača iz policije i tajnih službi. Naime, Karadžiću je u policiji izdat duplikat lične karte zemljoradnika iz Rume, na kojeg skoro da je i ličio, samo sa drugom fotografijom.

Međutim, mediji su priču ponovo bazirali na njegovom uspešnom skrivanju od policije i skoro savršenoj prevari. Tome je doprinelo i to što se, kako se ispostavilo, Karadžić "krio" u stambenoj zgradi na Novom Beogradu u Ulici Jurija Gagarina 267.

Od ranije je poznato da se u broju 118 u istoj ulici, u iznajmljenom stanu, svojevremeno krio i drugi haški optuženik u bekstvu – Ratko Mladić.

Profesor Fakulteta političkih nauka Rade Veljanovski kaže da nema nikakve sumnje da podela koja je nastala u medijima devedesetih

godina, jer su jedni podržavali politiku tadašnjeg režima Slobodana Miloševića, a oni drugi su bili protiv rata, podela, zločina, "ne samo da tinja nego je samo na površini smanjena, ali da postoji sa skoro istim tako dubokim jazom kao devedesetih".

"Do približavanja nije došlo u intelektualnoj eliti, a u politici je došlo do prividnog pomirenja između demokrata i socijalista, ali uporišta onih koji su podržavali sve ono što je rađeno 'u ime Srbije i za interese Srbije', još uvek postoje. I danas imamo intelektualne krugove i medije koji pokušavaju da od ljudi koji su organizovali neprincipijelnu politiku, pa čak i inicirali zločine, naprave heroje i da ostanu zapamćeni kao ljudi koji su se borili za nekakav patriotski interes srpskog naroda i države", kaže Veljanovski.

Po njegovim rečima, postoje mediji koji su svesni neobjektivnosti takvog pristupa i koji pokušavaju da donesu realnu sliku, ali i danas imamo medije koji su u stanju da opravdavaju sve ono što je radio Radovan Karadžić, Ratko Mladić ili Slobodan Milošević i Vojislav Šešelj i da o tome pišu kao o nekakvom patriotskom činu.

"Mi skoro da imamo neku vrstu ravnoteže kvazipatriotskog pristupa i jednog objektivnog, strukovno i etički ispravnog novinarstva. U slučaju hapšenja Radovana Karadžića bilo je više senzacionalističkog nego objektivnog izveštavanja. Čak i mediji koji imaju objektivni odnos i pokušavaju da realno sagledaju tu priču, u momentu kada je saopšteno da je Karadžić uhapšen, tome su dodali dosta senzacionalističkog tona – kako je izgledao, kako su ljudi o njemu govorili da je on sjajan čovek, kako su išli kod njega na terapije, što sve, sa stanovišta toga šta znači fenomen Karadžić, nije bilo bitno", kaže Veljanovski.

On ističe da bi i Milošević, da je ostao živ i da su ga nekim slučajem pustili iz Haga, verovatno danas bio vrlo fin i ljubazan čovek sa komšijama i ne bi više pokretao nikakve ratove.

"Zato mislim da je bilo više senzacionalizma nego objektivnog izveštavanja. Sa stanovišta objektivnosti mislim da je trebalo objaviti informacije da je Karadžić pronađen, da je apsurd da se kretao u Beogradu i da su ga ljudi viđali, ali da nije bio otkriven. Takođe, trebalo je podsetiti šta je bio Karadžić tokom devedesetih i posle toga i zašto se krio od javnosti. To je suština, a ne da li su ga komšije uvažavale i da li im je davao finu terapiju", zaključuje Veljanovski.

Do Karadžićevog izručenja u Hag 30. jula pojavljivali su se najfantastičniji naslovi u novinama – "Srpska stoka uhapsila Radovana", objavio je dnevni list *Pravda*, a onda je počela medijska odbrana ovog haškog optuženika u istom listu – "Radovan nije kriv", preneo je izjavu njegovog brata Luke Karadžića.

Sumnju u identitet iscelitelja Dabića iskazao je Karadžićev bivši savetnik Zvonimir Trajković, a odmah su se pojavile i sumnje da Karadžić u Haškom tribunalu neće imati fer suđenje, pa je *Pravda* objavila tekst "Preki sud za Radovana".

Tabloid *Kurir* je u prvi plan stavljao navodni sporazum sa bivšim američkim izaslanikom za Balkan Ričardom Holbrukom iz 1996. o Karadžićevom povlačenju iz politike i javnog života.

Ubrzo je isti list pokušavao da utvrdi ko je odgovoran za Karadžićevo hapšenje sa naslovom – "Ko je prodao Radovana", a već narednog dana sama redakcija daje odgovor – "Ko ga je čuvao, taj ga i prodao".

Kao najodgovorniji za Karadžićevo hapšenje u tabloidima su označeni predsednik Srbije Boris Tadić i tužilac za ratne zločine Vladimir Vukčević.

U listu *Pravda* eksplicitno se navodi da je "Vukčević prodao Radovana", a objavljene su i izjave osoba iz Tadićevo rodu koje su ga se javno odrekle, zbog hapšenja Karadžića.

Posledica ovoga bile su učestale pretnje i predsedniku države, tužiocu za ratne zločine, ali i portparolu Tužilaštva Brunu Vekariću, koji je dobio dojavu da mu je postavljena bomba ispod kola. Pretnje su stizale i zaposlenima u Specijalnom sudu.

Pretnje predsedniku Tadiću bile su još žešće, pa je optužen da je "izdao ceo srpski narod", da je "Radovanom potpisao sebi smrtnu presudu" i da će "završiti kao Đinđić".

Pretnje i kletve stigle su iz tabora radikala, a republički tužilac je najavio da će preispitati izjave narodne poslanice Vjerice Radete iz Srpske radikalne stranke.

Skoro 10 dana mediji su izbacivali "proverene" informacije o Karadžićevim pritvorskim danima u zgradi Specijalnog suda.

U fokusu interesovanja štampanih medija bila je i Karadžićeva velika pobožnost, pa je tako *Kurir* objavio da se "Radovan pričestio, na Veliku Gospojinu" i da će "nakon završenog produženog posta ponovo početi normalno da se hrani", ali da se "sigurno neće omrsiti mesom".

Karadžićev sinovac Dragan Karadžić pričao je za taj tabloid da Karadžić već godinama ne konzumira meso, izuzev ribe, ali i da "sve drugo jede – i mleko i mlečne proizvode, žitarice, povrće, voće".

Sličnom temom bavile su se i *Večernje novosti*, koje su otkrile da u zatvoru Karadžić "uzima samo vodu i čita vladiku Nikolaja", ali i da "ne gladuje već posti".

Međutim, list *Kurir* tvrdio je da "Radovan čita samo Kurir i Bibliju".

Glas javnosti pod naslovom "Radovan mirno spava i nije na table-tama" piše o Karadžićevim pritvorskim danima i o susretima sa istražnim sudijom, pred kojim "nije pokazao strah, već poštovanje", dok je *Politika* pisala o neverici u Karadžićevom rodnom mestu u selu Petnjica i o tome kako su njegovi rođaci ponosni na svog Radovana, ali i da je njegova rođaka, baba Julka Karadžić, rekla da je on "branio Srbe, a Srbi su ga uhapsili".

Pothranjivanju misterije Karadžić doprinelo je i navodno postojanje sporazuma Karadžić-Holbruk o njegovom povlačenju iz javnosti i političkog života, koji je postignut 1996, ali i navodno isplaćivanje nagrade od pet miliona dolara nepoznatoj osobi za informaciju o Karadžićevom identitetu i boravištu (dnevni list *Press*).

Takođe, Karadžićev raniji život kao doktora alternativne medicine, sa ordinacijom za lečenje svih mogućih bolesti, omogućio je tabloidima najneverovatnije tekstove o isceliteljskim moćima "doktora Dabića".

"Razigravao spermatozoide", "Bečki seksolog", "Doktor Dabić 'pravio decu'", "Radovan viđan sa izuzetno lepom ženom", "Radovana juče šišali 45 minuta", "Vešto se krio dr Dragan Dabić", "Pade Radovan usred Srbije!", "Karadžiću malo i dva života", "Karadžić: Oprostite mi zbog Dabića", bili su samo neki od naslova u štampanim medijima.

Dnevni list *Blic* više pažnje je posvetio Karadžićevom ljubavnom životu i navodnoj vezi "zaljubljenog gurua" sa izvesnom Milom Cicak, koja je navodno "misteriozna Radovanova pratilja". Sve ove navode ona je demantovala i najavila tužbe protiv medija koji su je dovodili u emotivnu vezu sa Karadžićem.

A onda počinju i spekulacije da je Karadžić putovao po zemljama regiona, u Hrvatsku, Crnu Goru, Bugarsku, Austriju, pa čak i u Italiju, gde je, kako je pisao *Kurir*, "posećivao utakmice Intera i Lacia", jer je veliki zaljubljenik u fudbal koji je igrao Siniša Mihajlović.

Dodatno ubrzanje priča o Karadžiću je dobila kada su pre njegovog pojavljivanja u Tribunalu objavljene fotografije iz pritvorske jedinice Specijalnog suda. Da su medijima navodno prodali Karadžićevu fotografiju za 10.000 evra krivica je bačena na Tužilaštvo za ratne zločine, koje je to negiralo.

Sa njegovim izručenjem Tribunalu, utihnule su i priče o Karadžićevom dvostrukom životu. Nekoliko dana se "držala" priča o misteriji Karadžićevog laptopa, koji je navodno nestao tokom njegovog hapšenja i ponovnom pronalasku 11. avgusta u napuštenom policijskom punktu u Batajnici sa porukom za tužioca za ratne zločine da je to Karadžićev laptop.

Štampani mediji su tu priču ponovo propratili na dva načina – tabloidni kao prilog tezi da u Karadžićevom hapšenju nije baš sve bilo kako treba, a ozbiljniji mediji su joj priči dali daleko manje prostora.

Kao i na početku, pokušalo se da se dovede u sumnju da je neko prepravljao i dodavao neke podatke u Karadžićevom laptopu posle njegovog hapšenja – "Misterija laptop", piše dnevni list *Kurir*. Angažovan je i veštak da utvrdi da li je kompjuter korišćen i kada.

Ipak, Karadžićevo prvo pojavljivanje pred sudijama Haškog tribunala, njegov "novi" imidž i izgled, kao i nove optužbe da se plaši za svoj život, potpuno je prekrilo sva nagađanja o njegovom trinaestogodišnjem skrivanju i vratilo u prvi plan ono za šta je optužen kao bivši predsednik Republike Srpske.

PORUKE IZMEĐU REDOVA

Piše: Nedjeljko Rudović, Podgorica

Hapšenje Radovana Karadžića dvije najuticajnije dnevne novine u Crnoj Gori pratile su iz krajnje različitih uglova, što svjedoči o podijeljenosti unutar ove zemlje i, i dalje snažnom srpskom nacionalnom osjećaju u toj bivšoj članici državne zajednice sa Srbijom.

Dok su *Vijesti* na hapšenje Karadžića, koji je inače rođen u Crnoj Gori, gledale kao na početak makar male satisfakcije žrtvama rata u BiH, u *Danu* su veličali Karadžića, optužujući Vladu Srbije za izdaju zato što ga je njena policija lišila slobode i kritikujući Sud u Hagu.

Dvije najtiražnije crnogorske novine vrlo opsežno pratile su slijed događaja nakon Karadžićevog lišavanja slobode, tako da je javnost bila detaljno informisana o svemu – od “nagađanja” vezanih za njegovo hapšenje pa do svih raspoloživih, ali i neprovjerenih, informacija o njegovom privatnom životu dok se skrivao.

S obzirom da je fokus u početku bio usmjeren na intrigantne detalje o Karadžićevom životu dok se skrivao pod tuđim imenom, donekle je u prvih nekoliko dana bila zanemarena optužnica protiv bivšeg vođe bosanskih Srba i zločini za koje je osumnjičen.

Doza senzacionalističkog pristupa obradi informacija je bila prisutna u obje novine, ali nije uočen jezik mržnje prema pripadnicima bošnjačkog naroda, nad kojim su počinjeni zločini za koje je Karadžić optužen. To se može smatrati napretkom jer je u crnogorskim medijima početkom 90-ih jezik mržnje prema Muslimanima i Hrvatima itekako bio zastupljen.

Ovaj put su, od medija bliskih srpskoj nacionalističkoj politici, oštrica i teške kvalifikacije više bile usmjerene prema srpskoj vladi što je uhapsila i poslala u Hag još jednog srpskog “patriotu”.

Intonacija izvještaja u *Vijestima* je bila da je Karadžićevo hapšenje znak da bi pravda mogla biti zadovoljena, dok je u *Danu* bila očigledna rezigniranost takvim razvojem događaja, kao i poruke između redova da se nastavlja hajka na pripadnike srpskog naroda.

U *Vijestima* su uvjereni da su profesionalno pratili razvoj događaja nakon Karadžićevog hapšenja, u *Danu* ističu da su "oslušivali puls naroda", dok pojedini predstavnici crnogorske medijske zajednice smatraju da su emocije prevagnule nad činjenicama.

Vijesti i *Dan* su dvije najuticajnije dnevne novine u Crnoj Gori, koje zajedno pokrivaju preko 80 odsto tržišta dnevne štampe i odražavaju dvije različite opcije u društvu. Dok su *Vijesti* podržavale nezavisnost Crne Gore i njeno odvajanje od Srbije, *Dan* je bio zagovornik opstanka zajednice i glavni promoter srpskog nacionalnog osjećaja u Crnoj Gori.

Nakon nezavisnosti, koja je realizovana na referendumu u maju 2006., *Dan* se profilisao kao novina koja zastupa interese opozicionih političkih partija koje promovišu interese srpske zajednice u Crnoj Gori. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2003., u Crnoj Gori živi 32 odsto Srba.

I dok *Dan* ima izrazite simpatije i prema Srbima koji su optuženi za ratne zločine, u *Vijestima* je uočljiva kritička distanca prema njima, ali i uopšte prema svim akterima srpske nacionalističke politike.

Monitoring *Vijesti* pokazao je da je taj dnevni list uglavnom prenosio agencijske vijesti, te da je, osim činjenicama vezanim za Karadžićevo hapšenje i zločinima za koje je optužen, davao prostor i pikantnim informacijama vezanim za njegov život dok se skriva.

Vijesti Karadžića u jednom od tekstova nazivaju "Bosanskim kasapi-nom", pišu i o odšteti koju bi trebao isplatiti žrtvama rata u BiH.

U dodatku koji je uz *Vijesti* objavljen zapažen je komentar Baške Brkovića u kojem piše o zločinima za koje je Karadžić optužen, nazivajući ga "ratnim zločincem i ubicom Sarajeva".

Vijesti su takođe prenosile da su u gradovima Republike Srpske održani protesti u znak podrške Karadžiću, uz naslov "Hod za Srpsku i snaga molitve".

Dan je, uz napomenu da je Karadžić u toku skrivanja "kao ugledan stručnjak pisao i za specijalizovane časopise", jedan od tekstova naslovio: "Osramotile se haške služe".

U toj novini su prenošene brojne reakcije u kojima različiti funkcioneri izražavaju svoje negodovanje zbog hapšenja Radovana Karadžića, kao i kritike na rad Tribunala u Haagu.

Veliki prostor na stranicama *Dana* zauzela je i reportaža iz Karadžićevog rodnog sela Petnjica, pod naslovom "Srpsstvo kliče, Tadiću izdajniče", u kojoj novinar ovog lista prenosi izjave rođaka i komšija haškog optuženika, koji su ogorčeni zbog hapšenja. (Tadić je Boris Tadić, predsjednik Srbije.)

Dan je objavio i komentar jednog člana Odbora za istinu o Radovanu Karadžiću, pod naslovom "Žrtva zavjere", u kojem autor piše o tome kako su se "sile Zapada" urotile protiv Srba i kako im je osnovni cilj "prebaciti odgovornost na žrtvu".

Bio je zapažen i tekst o inicijativi grupe građana iz postojbine srpskog predsjednika Borisa Tadića, čiji je otac rođen u Crnoj Gori, pod naslovom "Pivljani se odriču Tadića", a kojoj je cilj da Tadić bude isključen iz plemena Pivljana zbog "sramote koju je nanio hapšenjem Karadžića".

U toj novini je objavljeno i da Karadžić u pritvoru redovno čita *Dan*, što je bila izjava njegovog sinovca Dragana Karadžića.

"Posjetio sam ga juče kao i svaki drugi dan. Dobar dio vremena proveo je čitajući Vaš list. Zanima ga šta se dešava u Crnoj Gori i šta 'Dan' piše o njemu", kazao je Dragan Karadžić.

Urednica spoljnopolitičke rubrike u *Vijestima* Nada Vujović ističe da su *Vijesti* balansirano i objektivno izvještavale.

"Javnost je u velikoj mjeri bila zainteresovana za podatke o Karadžićevom životu u bjekstvu, kao i za sami čin hapšenja, stoga su ti 'dnevni' aspekti priče bili u najvećem fokusu, ali nijesu zanemareni ni podaci o zločinima za koje se tereti. Budući da su tekstovi objavljeni u *Vijestima* prenosili informacije iz više stranih medija i agencija (uključujući i srpske), smatram da je izvještavanje o Karadžiću bilo izbalansirano i da su čitaoci dobili objektivne informacije", ističe Vujović.

Novinar u *Danu* koji se najviše bavio Karadžićevim hapšenjem, Mitar Rakčević, tvrdi da je njegova novina samo "opravdala očekivanja 80 odsto građana Crne Gore".

"Mislim da je većina ljudi u Crnoj Gori bila ogorčena hapšenjem bivšeg predsjednika RS, posebno jer je on rođeni Crnogorac. U suštini, a to bi trebalo da radi svaka medijska kuća, *Dan* je prenosio glas naroda", kaže Rakčević.

On napominje da to ne isključuje ničiju odgovornost niti znači da neko treba da bude pošteđen ako je osumnjičen za neko krivično djelo.

"Međutim, gotovo svi mediji na prostoru bivše Jugoslavije su ga osudili prije nego što je izašao na sud. Bilo je logično ogorčenje naroda u Crnoj Gori ako se zna da je prije toga Haški sud oslobodio Nasera Orića i neke kosovske lidere koji su osumnjičeni za zločine nad srpskim narodom", ističe Rakčević.

U crnogorskom Institutu za medije smatraju da je u novinarstvu samo jedan korak od emocija do činjenica.

"Čitalac je pod emocijama, a novinar bi morao biti sa činjenicama. Mislim da su u *Danu* prevladale emocije. Samo hladna zanatska obrada informacija može izbjeći njene zloupotrebe u političke i nacionalističke svrhe", ocjenjuje Radojica Bulatović, direktor Instituta za medije Crne Gore.

KARADŽIĆ KAO CELEBRITY

Piše: Goran Jungvirt, Zagreb

Iako su se mnogi Hrvati i mediji veselili uhićenju jednog od najtraženijih bjegunaca optuženih za ratni zločin, pisanje o Radovanu Karadžiću se svelo na izvještavanje o njegovoj transformaciji u nadriljekara, ljetovanjima u Hrvatskoj i praćenje sapunice oko njegove navodne veze sa ženskom osobom koja ga je pratila pri njegovim predavanjima o alternativnim metodama liječenja.

Izvještavanje o genezi Karadžićevih zločina, pozadini njegovog ustoličenja na čelo SDS-a u BiH, strategiji Haškog tužiteljstva i optužnici protiv njega, kao i osjećajima ljudi čije je osobno stradanje posljedica njegove politike, izostalo je.

Primaoci vijesti u svojim raspravama pokazali su ogorčenost takvim načinom medijske pompe u krivom smjeru. S druge strane, politički stručnjaci, kao i oni za praćenje ratnih zločina (bilo kroz suđenja, procesuiranja, ili pisanje u medijima), drže za to odgovornim trivijalizaciju medija, a s druge strane politički interes (koji upravlja medijima) da se nacije bivše Jugoslavije ne suoče na pravi način s istinom o ratu devedesetih godina.

Na jednom od većih foruma za hrvatske korisnike, *www.forum.hr*, u nekim od komentara i zaključaka stoji kako se u izvještavanju moglo saznati najviše da je Karadžić ljetovao na otoku Čiovu u Hrvatskoj.

"I ne samo to, uz šljivovicu i gusle, te lekcijama o bioenergiji i zdravom životu, kresao je misterioznu Milu. Kakva junačina od zlotvora", napisao je u ljeto (potkraj srpnja) 2008. hrvatski forumaš (Cordon) komentirajući nakon nekoliko dana vijesti i analize o uhićenju.

Tih dana u hrvatskim se medijima, ne samo pisanim, manje izvještavalo o zločinima u BiH tijekom prve polovice devedesetih godina, a više o detaljima, odnosno nagađanjima, koji se tiču njegovog više od desetljeća dugog skrivanja. Drugim riječima, više se pisalo o Karadžićevom alter egu – iscjelitelju Dabiću – nego o samom predratnom Karadžiću, prema haškoj optužnici, arhitektu jednog od najbrutalnijih eksperimenata rasne čistoće u Europi, koji je optužen za vrlo teška

kaznena djela – genocid (najteže kazneno djelo u međunarodnom pravu), sudjelovanje u genocidu, istrebljenje, ubojstvo, namjerno usmrćivanje, progon, deportaciju, nehumane akte i druge zločine počinjene protiv bosanskih muslimana, Hrvata i drugih nesrba u BiH.

Podsjetimo zato da je, prema optužnici, Karadžić zajedno s drugima sudjelovao i bio jedan od vođa udruženog zločinačkog poduhvata s ciljem osiguravanja kontrole nad područjima BiH koja su proglašena srpskom republikom i značajnog smanjenja nesrpskog pučanstva. Kako bi ostvarili taj cilj, koji je po međunarodnom pravu ilegalan, Radovan Karadžić i ostali su činili zločine kako bi se nesrbi natjerali da napuste ta područja. One koji su nevoljko odlazili protjerivali su, dok su druge ubijali.

Komentara između forumaša o tom udruženom zločinu nije toliko bilo, pa čak ni kad se radilo o sukobu mišljenja među forumašima srpske nacionalnosti koji podržavaju Karadžića i hrvatskih koji ga doživljavaju kao zločinca.

Jedan od primjera je prepirka na komentar hrvatskih forumaša kako je zločinac dobro živio tijekom svog skrivanja. Forumаш Alimpije je potkraj srpnja ove godine komentirao tu konstataciju riječima: "A ti bi voleo da se krio negde u pećini i jeo korenje. Čak se usudio da pije šljivku i svira gusle, i još držao predavanja o životu. A tek seks, to je optuženicama strogo zabranjeno. E mnogo je on sposobniji nego što mislite. Pošteno da kažem, svaka mu čast kako je živio. Ili u prevodu, kako je smeo da se ne krije, a uz to još i provodi dok ga svi traže. Strašno je što je još imao i švalerku. I ko ispada onda budala?"

Forumашica Kristina komentirala je cijelu medijsku pompu u krivom smjeru pokraj srpnja 2008. "Dobro su napisali drugi forumaši, i muka mi je od ovoga, i muka mi je što se ujutro na vijestima prvo slušaju 'zanimljivosti vezane uz Karadžića', što Jutarnji više ne mora ni staviti ime 'Karadžić' na naslovnicu kad znamo da je sljedećih 10 dana naslovnica pretplaćena na njega, samo je pitanje kako će se današnja epizoda zvati. Današnja se zove 'guslao po krčmama', sutra možda bude 'planirao odseliti u Split', preksutra 'izliječio sedamnaest ljudi'. Ne treba ni napominjati o kome je riječ, znamo o kome. Karadžić je sad numero uno svuda. Ali to je još shvatljivo, mediji se time nabacuju jer se to sad prodaje", napisala je na *forum.hr*-u forumашica Kristina.

Hrvatski građani i nakon četiri mjeseca od uhićenja ne kriju nezadovoljstvo izvještavanjima medija u vrijeme uhićenja.

"Medijsko izvještavanje u vrijeme uhićenja Karadžića izgledalo je kao da se radi o stvaranju pop ikone, a ne izvještavanju o uhićenju ratnog zločinca. Kao da se radi o celebrityju. Umjesto da se piše o ratnim zločinima i njegovoj odgovornosti za rat u BiH", rekao je Aleksandar iz jednog dalmatinskog mjesta.

Aleksandar se prisjetio da je pisano o tome kako i kuda je izlazio, gdje večerao... "što je dizalo bespotrebnu famu umjesto da se piše

o bitnim stvarima. Ma pisalo se o njemu kao o Andyju Warholu, a ne kao o ratnom zločincu", kaže Aleksandar.

Amar iz Zagreba, koji prati i BH medije, ocijenio je i da se čudno pisalo o cijeloj stvari i u BiH "jer se više pisalo kako su ljudi slavili na ulicama nego o tome kako se on uspio skrivati 13 godina i izbjegli ruci pravde. U Hrvatskoj se pisalo na humorističan i putopisan način kao da se piše kolumna – stopama Karadžića. Nigdje se nije pisalo ni puno – kako to Srbija radi zbog EU, a ne stvarne potrebe i želje da se procesuiraju ratni zločini".

Vesna Teršelić, voditeljica NGO udruge Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, koja se bavi praćenjem, analiziranjem i izvještavanjem o ratnim zločinima i suđenjima, napominje kako se pri medijskom pisanju posvetilo malo prostora zločinu (za koji je Karadžić optužen) i žrtvama (posljedicama njegove politike), dok se veći dio medija bavio njegovim životom i nagađanjima što je kojeg dana (za vrijeme skrivanja) radio.

"Radi se o krivoj uredničko-novinarskoj dijagnozi da želimo čitati te 'žute' informacije, da nas to više zanima od zločina za koje se Karadžić tereti. Pogotovo što već postoji, za zločine za koje se tereti, niz presuđenih činjenica Haškog suda, primjerice da je odgovoran za zločin u Srebrenici. O tome govori presuda u slučaju Krstić. Mislim da je medijski prostor, nastao za Karadžića nakon njegova uhićenja, trebalo iskoristiti za podsjećanje na žrtve i zločine. Sada je trenutak da se zapitamo je li mi kao čitatelji želimo 'žute' informacije koje mediji najviše prezentiraju. Urednici bi trebali bolje provjeriti što nas to zanima jer spekuliraju o tome bez osnova. Kao osoba koja se bavi ratnim zbivanjima, mislim da čitatelji žele čitati o činjenicama, a ne o navodnim stvarima. Uvijek to napominjem urednicima tijekom razgovora", objasnila je Teršelić, dodajući kako je to potvrdilo i istraživanje Documente među hrvatskim građanima iz 2006.

Uz to Teršelić se zapitala i u kojim će medijskim priložima uopće biti mjesta za glas žrtava ako ih nema u napisima o Karadžiću.

"Ako uhićenje zločinca optuženog za genocid novinare i urednike prije svega potiče na pisanje o frivolnim detaljima iz vremena njegova skrivanja, to pokazuje da autori tekstova gube sliku o zadacima medija, jer nas kao čitatelje pokušavaju zabaviti frivolnostima umjesto da nam predočavaju činjenice o zločinu. Čini se da mediji polaze od, po mome mišljenju, krive percepcije da publika više ne želi čitati o zločinima. Jedna sam od ne tako malobrojne grupe čitatelja koja u medijima najviše cijeni istraživačko novinarstvo, koja želi doznati više, priznaje i uvažava patnje žrtava te podsjeća na odgovornost zločinaca", zaključila je voditeljica Documente.

Politički nezavisni analitičar i politolog Davor Gjenero daje objašnjenje za takvo ponašanje medija:

"Čini mi se da su dva razloga za takav odnos hrvatskih medija: s jedne strane radi se o tome da su mediji općenito trivijalizirani,

pa se prema svemu odnose na način sličan ovome. Drugi razlog je činjenica da se hrvatska javnost na neki način nastoji odmaknuti od rata u bivšoj Jugoslaviji, pa nema niti ozbiljnoga izvještavanja o niti jednom procesu vezanome uz ratne zločine. Nešto više pažnje posvećuje se suđenju (u Haagu) trojici generala optuženih za zločine u vrijeme i nakon akcije Oluja, kojom je prekinuta četverogodišnja pobuna hrvatskih Srba u tzv. Krajini 1995. godine, Gotovina-Čermak-Markač, ali i to je vrlo površno. Suđenja protiv zločinaca koji su zločine činili na području Hrvatske (od Miloševića i već zaboravljenog Dokmanovića, pa do Martića) bila su još marginalnije praćena. Razlog tome je nespremnost na suočavanje s prošlošću, ali i želja da se održe uspostavljeni nacionalni stereotipi.”

Prema Gjeneru, estradni odnos prema hapšenju Karadžića režirali su paraobavještajni krugovi u Srbiji, koji u tome imaju svoj interes (upravo sprečavanje suočavanja s prošlošću), što je na hrvatskoj strani, prema njemu, rado prihvaćeno.

”Ista je stvar, uostalom, bila i s hapšenjem Gotovine, koje je bilo tretirano medijski vrlo slično hapšenju Karadžića. Ako govorimo o minimumu potrebnih informacija, mislim da ne treba govoriti o tome tko je i kako obavio hapšenje, nego osvijestiti karakter i težinu zločina. Čini mi se da u Hrvatskoj javnost spominje Srebrenicu kao genocid, ali da nema pune svijesti o stravičnom karakteru tog zločina, pa niti o ‘sofisticiranoj’ razini organizacije koja ga je pratila. Svijest o tome kontekstualizirala bi i sve ono što se s Karadžićem događalo od 1995. do danas”, zaključio je Gjenero.

DVIJE POSLJEDNJE KARTE U RUCI

Piše: Krenar Gashi, Priština

Hapšenju Radovana Karadžića, bjegunca optuženog za ratne zločine, kosovski mediji su poklonili važno mjesto. Samo hapšenje u mnogim medijima bilo je glavna i naslovna priča, ali je i praćenje daljih dešavanja donijelo mnogo iznenađenja.

Naslovne strane novina, radio i TV stanice kontinuirano su prenosile opširne izvještaje o hapšenju i onom što je uslijedilo, a bavile su se uglavnom lažnim identitetom bjegunca, te njegovim životom tokom skrivanja.

Menadžeri kosovskih medija kažu da je vijest bila od velikog značaja za njihovu publiku. Iako Karadžić nije bio uključen u kosovski konflikt 1998-1999. godine, ljudi ga smatraju ključnim dijelom režima koji je počinio teške zločine u njihovoj zemlji.

Karadžić je uhapšen vrlo brzo nakon stupanja na snagu Ustava Kosova, i u vrijeme kada je EULEX, Misija Vladavine prava Evropske unije na Kosovu, trebalo da se uspostavi u novostvorenoj državi.

Sveukupno izvještavanje je bilo usporedivo sa pokrivanjem veoma važne međunarodne vijesti, ističu urednici kosovskih medija, te podsjećaju na visoki nivo objektivnosti u većini izvještaja.

Ovi manje-više kontinuirani izvještaji su bili popraćeni debatama u elektronskim medijima, dok su vijesti u štampanim medijima također donosile mnogo komentara i mišljenja.

Dok su novine sadržavale duže priče te originalnije informacije o Karadžiću, elektronski mediji su više prenosili agencijske vijesti, od izvora kao što su AP i Reuters.

“Bosanski krvnik uhvaćen usred Beograda”, bio je naslov na prvoj stranici *Kohe Ditore*, najrespektabilnijih kosovskih dnevnih novina, dan nakon hapšenja.

“Nismo imali nikakvih sumnji da li da to postavimo na naslovnicu ili ne”, kaže Agron Bajrami, glavni i odgovorni urednik. “To je sigurno

bila naslovna priča. Mi smo samo čekali još informacija“, dodao je, prisjećajući se događaja u kasnim noćnim satima u ponedjeljak, 21. jula, kada je ured predsjednika Srbije Borisa Tadića objavio vijest o hapšenju.

Sylejman Shaqiri, glavni i odgovorni urednik javnog servisa RTK, kaže da nije samo zbog samog hapšenja Karadžića to bila prva vijest na Kosovu.

“Na Kosovu smo vidjeli Srbiju koja je koristila Karadžića i (bivšeg generala Ratka) Mladića kao dvije posljednje karte s kojim su igrali sa Evropom, a protiv nezavisnosti Kosova“, rekao je Shaqiri.

Shaqiri je rekao da je stav Bruxellesa prema Beogradu, odnosno EU-a prema Srbiji, s obzirom na zahtjev za saradnju sa Haškim tribunalom kao preduvjetom za pridruženje, shvaćen na Kosovu kao direktno vezan za sudbinu nove države.

“U kontekstu Kosova, hapšenje Karadžića je čin iz kojeg je Srbija profitirala“, slaže se Bajrami, koji je zadovoljan sveukupnim praćenjem događaja, iako istovremeno žali što nije imao dopisnika iz Beograda, kako bi imao što ekskluzivniji uvid u zbivanja.

Vijesti o hapšenju Karadžića su primljene kao dobre kod mnogih stanovnika Kosova, smatra novinar Mentor Shala.

“Iako on direktno nije imao uticaja na našu javnost s obzirom da nije vodio rat ovdje, on je ipak viđen kao dio struktura koje su kasnije pokrenule rat protiv kosovskih Albanaca“, kaže Shala.

Mufail Limani, urednik RTKlive, web sitea RTK-a, kaže da su prenijeli vijest o hapšenju odmah nakon što je objavljena, te da je ostala glavna cijeli taj dan.

Limani podsjeća da je ovo jedina vijest o hapšenju nekoga ko nije stanovnik Kosova a optužen je za ratne zločine koja je bila na naslovnim stranama, izuzimajući slučaj bivšeg predsjednika Srbije Slobodana Miloševića.

“Priča je bila praćena mnogim izvještajima o životu Karadžića tokom njegovog skrivanja“, dodao je Limani.

Široka javnost je bila izuzetno zainteresirana da sazna više o tome kako je Karadžić živio pod imenom Dragan Dabić u Beogradu.

“Bio sam vrlo znatiželjan. Provjerio sam sve izvore na internetu i pročitao mnogo priča o njegovom drugom životu“, rekao je Shqipe, student Univerziteta u Prištini.

Mediji su pratili želje javnosti. Fotografije Karadžića iz ranih devedesetih prikazivane su uporedo sa fotografijama Dragana Dabića, koji liči na Djeda Mraza sa dugom bijelom bradom i dugom kosom.

Sylejman Shaqiri otkriva šta je bilo prvo pitanje na desku RTK-a nakon što je objavljena udarna vijest.

“Kada smo se malo smirili nakon što smo objavili vijest o njegovom hapšenju, neko iz deska se sjetio osobe koja je dala informaciju o Karadžiću i koja je vjerovatno dobila pet ili šest miliona dolara”, dodaje Shaqiri.

Ipak, entuzijazam za praćenje samog suđenja Karadžiću u Haagu je opao, kako kažu novinari sa Kosova.

“Osim toga”, kaže Mufail Limani, “trenutna saslušanja zahtijevaju pravnu ekspertizu kako bi se pratila na odgovarajući način. Mi nemamo tu ekspertizu i tema nije toga vrijedna.”

MONITORINZI

BOSNA I HERCEGOVINA

Federacija BiH

U Federaciji su pregledane troje dnevne novine – *Oslobođenje*, *Dnevni list* i *Dnevni avaz*, i dvoje sedmične – *Slobodna Bosna* i *BH Dani*.

Predmetom monitoringa u listu ***Oslobođenje*** bilo je 147 tekstova objavljenih od 22. do 31. jula 2008. godine.

Naslovna strana 22. jula donosi sliku uz naslov: "Nakon 13 godina uhapšen Radovan Karadžić". Najveći dio prostora u novini posvećen je reakcijama stranih i domaćih zvaničnika, a među njima i člana Predsjedništva BiH Željka Komšića, koji kaže da je hapšenje Karadžića "velika stvar, ne samo za BiH već i za pravdu u cjelini (...) Svaki dan kašnjenja sa hapšenjem lica optuženih za ratne zločine predstavlja gubitak za porodice žrtava. Zadovoljan sam što je uhapšen jedan od najodgovornijih ljudi za sve zlo koje se desilo tokom rata u BiH".

Oslobođenje piše o Karadžićevoj političkoj karijeri, napominjući da je bio jedan od utemeljitelja "zasebne Skupštine srpskog naroda u BiH, 24. oktobra 1991. godine", te da je Skupština 9. januara 1992. proglasila "Republiku srpskog naroda BiH, a 28. februara iste godine donijet je i ustav te republike, kojim je proglašeno da njezin teritorij obuhvaća srpske autonomne pokrajine, općine i druge srpske etničke entitete u BiH, te da ona ostaje dijelom jugoslovenske federacije... Karadžić je postao prvim predsjednikom bosanskih Srba, čija se uprava nalazila na Palama, i to 13. maja 1992. godine. Nakon stupanja na taj položaj, njegova teorijska ovlaštenja obuhvaćala su i zapovjedništvo nad vojskom bosanskih Srba, te pravo da postavlja, unapređuje i smjenjuje čelnike vojske".

Urednik Ahmed Burić pita se kakvu će korist od hapšenja imati vlasti u Srbiji i Republici Srpskoj, a to je pitanje koje je bilo predmet brojnih analiza u BiH nakon hapšenja Karadžića. Burić piše: "Ko zna oko čega se nagodila nova srpska vlast? Oko bržeg ulaska u Evropsku uniju? Oko ostavljanja Dodika na miru i neprocesuiranja njegovih kriminalnih djela? Svega pomalo, nema sumnje."

Oslobođenje konstatuje da je Radio-televizija RS-a vijest objavila "gotovo 40 minuta nakon što je obišla svijet, umjesto uobičajenog manira (prekida programa i emitovanja vanrednih vijesti), pojavio se samo titl tokom emitovanja filma sa saopštenjem o hapšenju Karadžića... Stoga nije zgoreg podsjetiti da je generalni direktor javnog servisa Dragan Davidović tokom rata bio ministar vera RS (tokom rata ijekavica je bila službeno zabranjena za upotrebu u RS). Slučajno ili ne, tokom prvih vijesti CNN-a o hapšenju u više navrata emitovani su neki snimci na kojima Davidović stoji rame uz rame s Karadžićem".

Dan kasnije, 23. jula, već je poznato više detalja o skrivanju i hapšenju Radovana Karadžića, pa, između ostalog, i činjenica da se skrivao pod lažnim identitetom dr. Dragana Dabića. *Oslobođenje* piše da je prije hapšenja Karadžić "posljednji put viđen jula 1996. u Han-Pijesku. Za razliku od tada, danas zločinac ima dužu bradu i kosu, koju je vezao na vrhu glave. Često je nosio crninu i ponašao se kao boem. O politici nikada nije pričao".

Na istroj stranici je i komentar književnika Predraga Matvejevića, koji zaključuje riječima: "Srbija na Istoku u ovoj prilici ima, uza sve teškoće, jednu posebnu šansu: da pokaže koliko je zrela, zrelija od drugih, možda i od sebe same."

Dva dana nakon hapšenja, *Oslobođenje* objavljuje prvu priču sa žrtvama rata u BiH, i to sa Hajrom Čatić, predsjednicom Udruženja "Žene Srebrenice", koja kaže da je "Republika Srpska puna ubica. Sjetimo se da niko od osoba sa spiska Komisije za Srebrenicu nije priveden sudu".

Nisu rijetki tekstovi sa naslovima koji ne odgovaraju sadržaju. Tako u tekstu "Lakši za 25 tačaka optužnice: Kako je Del Ponteova pojednostavila slučaj" autor piše o tome kako je glavna tužiteljica odvojila optužnice *Karadžić* i *Mladić* u dvije, čime ih je skratila, ali na kraju dobila isti rezultat.

"Ispovijest novinara Oslobođenja: Bio sam Karadžićev prijatelj", donosi priču Šefke Hodžića, koju on zaključuje riječima da vjeruje da će biti jedan od svjedoka na suđenju i "dobiti odgovor na pitanje koje sam sebi postavljao u ratu: Kako je moguće da se taj ljekar i pjesnik, koji je godinama rado pomagao ljudima i pjevao protiv zla i u snu, tako brzo transformisao u jednog od najvećih zločinaca u historiji ratova svijeta?".

Dana 24. jula *Oslobođenje* poredi sadašnje rukovodstvo RS-a sa onim ratnim, u vrlo optužujućem maniru. Naslovna strana donosi sliku Milorada Dodika, premijera RS-a, uz sliku Karadžića i natpis: "Kontinuitet". U samoj novini je Dodikova slika na kojoj on drži izdignuta tri prsta, a tekst dopisnika iz Banje Luke govori kako premijer RS-a "izražava želju" da se sretne sa članovima porodice Karadžić, te kako je najavio pomoć Vlade RS-a porodici koja želi da ga posjeti u Haagu.

I ovaj dnevni list, kao i većina u BiH, toga dana prenosi tekst o tome kako je na "internet društvenoj mreži Facebook.com" otvorena stra-

nica dr. Dragana Dabića i kako je u danu "stekao skoro 400 fanova", za koje je on, po komentarima koje ostavljaju, "legenda, kralj, heroj, srpski David Koperfil, cool iscjelitelj sa cool pletenicom, genij...".

I *Oslobođenje* obiluje tekstovima u kojima autori iznose lične stavove i koji su sugestivni bilo sadržajem teksta, bilo u naslovu i podnaslovu. Samo jedan takav je tekst u kojem autor konstatuje da "srpski narod ne bi smio zaboraviti da je, u najvećem broju, oduševljeno slijedio Karadžićev zločinački glas".

Dana 25. jula najviše prostora je posvećeno nagađanjima o postojanju sporazuma Karadžić – Holbrooke o nehapšenju. U jednom od njih *Oslobođenje* se poziva na novinsku agenciju FENA, koja citira Aleksu Buha, bivšeg ministra vanjskih poslova RS-a, koji tvrdi da dogovor postoji i da on posjeduje dokumente o tome.

Dok prati razvoj situacije, *Oslobođenje* piše o tome kako Karadžić, "prema riječima njegovog advokata", vrijeme u pritvoru krati čitanjem Biblije, da se nalazi u ćeliji apartmanskog tipa, da ima zasebnu kupaočnicu, te da je rekao advokatu da mu skrivanje nije teško palo, da je išao na nogometne utakmice i pojavljivao se pred kamerama "jer je bio siguran da ga neće niko prepoznati".

Redovna rubrika *Oslobođenja* o tome šta je Karadžić radio i govorio prije rata, ovog dana počinje aktuelnom šalom: "Poslije plastične operacije u Beogradu, dođe Ratko Mladić na pijacu, priđe jednoj babi i pita je pošto je kajmak. 'Dvesta dinara, ali tebi, Ratko, sto pedeset.' Mladić ode ljut kod hirurga i napadne ga – kakva ti je ovo operacija, prepoznala me prva baba na pijaci. Hirurg, iznenađen, učini još neke korekcije, a Ratko opet ode na pijacu kod iste babe s istim pitanjem. 'Pa rekla sam ti – dvesta dinara, a tebi, Ratko, sto pedeset.' Iznenađen, Mladić pita kako ga je prepoznala. 'Ma nisam ja baba, ja sam Radovan.'" Novinar nastavlja: "Istina je nešto drugačija (...) Mladić je prepoznao njega, a ne on Mladića. Ali, to je kraj priče koja će epilog dobiti u Haagu", aludirajući na špekulacije da je Karadžića odao Ratko Mladić kako bi spriječio svoje hapšenje.

U malo prostora koliko *Oslobođenje* posvećuje dešavanjima i akcijama među gađanima RS-a, stoji i vijest o tome kako su se u Višegradu pojavili poster i sa parolama: "Uz tebe smo, predsjedniče", "Đenerale, ne damo te", "Đenerale, svi smo tvoji jataci", "Naš si heroj" i "Srpski heroj", ali su odmah uklonjeni.

Dana 26. jula *Oslobođenje* prenosi vijest beogradske Radio-televizije B92 o rezultatima ispitivanja javnog mnijenja u Srbiji, prema kojima 70 posto građana podržava saradnju sa Tribunalom, ali 54 posto ne podržava izručenje tom sudu. "Da je Karadžić heroj misli trećina stanovnika Srbije, dok 42 posto njih ga ne smatra herojem, a njih 17 posto misli da je prvi predsjednik Republike Srpske ratni zločinac." Vijest je prenesena pod naslovom: "Istraživanje među građanima Srbije: Trećina misli da je Karadžić heroj".

Gost komentator ovoga dana je Emir Suljagić, novinar i publicista, koji konstatuje da je za žrtve hapšenje Karadžića tek početak jednog

poglavlja. "Jer, pred njima je nekoliko godina dugog, mučnog i teškog suđenja koje će ovdašnje narode retraumatizirati. Ali rane koje će suđenje otvoriti svakako nikada nisu zarasle."

Na 27. juli *Oslobođenje* je objavilo tekst kojim ukazuje na vezu između Pravoslavne crkve i Radovana Karadžića. U tekstu se navodi da je Karadžića posjetio mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije i pričestio ga. "Poslije osmodnevnog posta na vodi, koji je držao od hapšenja, Karadžić se ispovjedio i primio svetu tajnu pričesća", piše *Oslobođenje* pozivajući se na zvanične izvore Srpske pravoslavne crkve.

Dan kasnije, 28. jula, ovaj dnevni list prenosi tekst britanskog *The Observer* čiji je autor bivši Visoki predstavnik Paddy Ashdown, koji tvrdi da je "Bosna i Hercegovina bliža raspadu nego ikada nakon rata", te da EU mora učiniti "više kako bi spriječila moguću podjelu". Ashdown piše i da je Karadžić "napokon na putu za Haag", ali da je "podjela Bosne o kojoj je sanjao sada bliža ostvarenju nego ikada otkako je on postao bjegunac". Ovaj tekst je u narednim danima privukao skoro više pažnje javnosti, domaće i međunarodne, nego samo hapšenje.

Zanimljiva je priča koju *Oslobođenje* objavljuje a tiče se izvjesnog Roberta Kaplana, "forenzičnog psihijatra" koji je napisao knjigu *Ubojstva medicine: Analiza uznemiravajućeg fenomena o doktorima koji ubijaju* i koja treba biti objavljena 2009. godine.

Oslobođenje dijelove knjige prenosi iz austrijskih medija te piše da se udruženje psihijatara SAD-a 1993. godine ogradilo od Karadžićevih djela. "Novi pojam je ušao u leksikon – etničko čišćenje. Karadžić, centralna figura destrukcije, organizirao je obruč oko Sarajeva, usmjeravajući granate na bolnicu gdje je radio, ubijajući kolege i pacijente". Također se prenosi dio u kojem Kaplan piše da je Karadžić, "kao genocidalni ubica, ekstreman ali ne neobičan primjer klinicida (clinicide), fenomena doktora koji ubijaju. Klinikid uključuje serijsko ubijanje, ubijanje usred tretmana i političko ubijanje".

Dva dana prije Karadžićevog izručenja Haagu, 29. jula, za *Oslobođenje* je centralna vijest reakcija OHR-a na politička prepucavanja unutar BiH u vezi s hapšenjem. U naslovu se kaže da "SDS treba da raščisti sa naslijeđem ratnih zločina", što je reakcija Ureda Visokog predstavnika nakon što je predsjednik ove stranke obišao Karadžića u pritvoru.

Dana 30. jula *Oslobođenje* nagađa i o izručenju Haagu, navodeći da će to biti tajna operacija o kojoj "podatke nije moguće dobiti ni u Haagu ni u Beogradu".

Na dan kada je Karadžić isporučen Tribunalu, i kada se trebao prvi put pojaviti pred sudijama, 31. jula 2008. godine, taj događaj je najavljen na naslovnici, gdje je objavljena ratna fotografija Karadžića u uniformi. Tekst u novini navodi kako je smješten u pritvorsku jedinicu Scheveningen, ponovo se pozivajući na agencije.

Dnevni list, koji izlazi u Mostaru, prvu vijest o Karadžićevom hapšenju imao je tek 23. jula. U narednim danima skoro sve što je objavljeno o ovom događaju preuzeto je iz drugih medija. Ukupno je pregledan 41 tekst počevši od prvog dana, kada je na naslovnoj strani objavljena Karadžićeva slika u uniformi uz sliku dr. Dragana Dabića i naslov "Najtraženiji haški optuženik živio slobodno pod imenom Dragan Dabić: Karadžić liječio po Srbiji", s podnaslovima "Sarajevo slavilo, RS u šoku" i "Sad je red na Mladića".

Dnevni list istog dana objavljuje "dosje" na osam stranica, gdje su i reportaže iz Sarajeva i s Pala:

"Dok se u Sarajevu slavilo, u Republici Srpskoj vijest je dočekanja sa šokom i nepovjerenjem. No, osim u Sarajevu, u drugim bh. gradovima nisu zabilježena nikakva okupljanja, ali ni incidenti. Stanovnici prve prijestolnice Republike Srpske ljuti su i razočarani zbog uhićenja Radovana Karadžića. Njihov bol tim je veći što ovaj potez nije stigao od međunarodne zajednice nego je akcija hvatanja najtraženijeg haaškog bjegunca izvedena od srpskih snaga."

Tekstove prate fotografije sa pustih ulica na Palama, ispred kuće Karadžića, gdje su novinarske ekipe čekale da se pojavi neko od članova porodice, te slike iz Sarajeva gdje se slavilo, ali i one ratne, te predatne fotografije Karadžića i porodice.

I sutradan, 24. jula, *Dnevni list* objavljuje na više stranica dosje u kojem preovladavaju agencijske vijesti. Noseći tekst počinje vijesću da je Karadžićev brat Luka nakon posjete rekao da se Radovan "iskreno plaši za Republiku Srpsku", te da ničim drugim "nije opterećen".

Također se prenosi izjava odvjetnika Svetozara Vujačića, koji je rekao da je Karadžić duže vrijeme živio u unajmljenom stanu u Ulici Jurija Gagarina u Novom Beogradu. "Podsjetimo da je svojevremeno Carla Del Ponte tvrdila da se u toj ulici skrivao Ratko Mladić. Kasnije je i Zdravko Tolimir tvrdio da je uhićen u istoj ulici u Beogradu, a ne na granici Srbije i RS-a", konstatuje *Dnevni list*.

I ovaj list je okupiran senzacionalističkim vijestima, kakva je ona o navodnoj Karadžićevoj ljubavnici Mili Cicak, pišući da je on, "kao dio novog imidža", promijenio i ženu.

Dana 25. jula na naslovnici je najavljen tekst gdje se krio Karadžić: "Prije beogradske adrese krio se po manastirima?". Autor se poziva na beogradske medije, koji se opet pozivaju na "dobro obaviještene izvore".

U tekstu sa nadnaslovom "Karijera" stoji da je dr. Dabić liječio poznate pacijente, "nekoliko pjevača i sportaša, ali i jednog poznatog političara koji je imao problema s leđima". Nije navedeno nijedno ime, ali je također citiran "jedan od Dabićevih poslodavaca", koji je rekao da je zarađivao od 300 do 800 eura mjesečno, te da je bio jako cijenjen kod pacijanata, koji su ga hvalili kao "doktora s puno razumijevanja".

Dana 26. jula, na naslovnoj strani je najava teksta o protestima u RS-u i Srbiji. U samom tekstu, urađenom na osnovu agencijskih vijesti, piše da su "okupljeni nosili fotografije Karadžića i Vojislava Šešelja, kao i transparente kojima se poziva Ratko Mladić da se ne preda, a Boris Tadić uspoređuje sa Vukom Brankovićem".

Također se navodi izjava Karadžićevog advokata, koji kaže da je on iz zatvora poručio da mu je jedina želja da ga "ostave na miru i više ne prate, ne prisluškuju i ne maltretiraju" njegovu užu i širu obitelj i "200 do 300 prijatelja".

Cijeli dodatak *Dnevni list* posvećuje Karadžiću ponovo 27. jula. Naglasak je stavljen na analize o tome šta bi Karadžić mogao reći pred Haškim tribunalom. U dodatku je i komentar kolumniste Peje Gašparevića, koji kaže da je hapšenje Karadžića "jedan od najkrupnijih događaja za BiH nakon proteklog rata". "Na poseban način moglo bi se pokazati da je Karadžićovo uhićenje važnije i od izručenja u Haag nekadašnjeg srbijanskog vožda Slobodana Miloševića. Zašto? Milošević je bio isključivo političar koji je svojom lukavošću dizajnirao sliku o ratu onako kako je njemu i službenom Beogradu išlo u prilog. Karadžić je bio političar, ali i ratnik koji je u odori izravno odlazio na bojište. Takav angažman stavljaao je Karadžića u poziciju da, osim oblikovanja politike, izravno usmjerava ratne borbe i utječe na njihovu narav", piše Gašparević.

I *Dnevni list* pažnju posvećuje informacijama o sporazumu o nehapšenju. Ova novina objavljuje razgovor sa bivšim visokim zvaničnikom u bosanskoj vladi Muhamedom Šaćirbegovićem, koji kaže da je u ljeto 1996. godine saznao da se Karadžić povlači iz čelnitstva SDS-a, te da je Holbrooke u nekoliko navrata govorio o "dealu" kada je pojašnjavao kako je isposlovaao ovo povlačenje. "No, niti Holbrooke niti američki State Department nikada nisu javno objasnili što je to Karadžiću bilo ponuđeno, odnosno čime je potaknut i čime ga se uvjerilo da nestane tako tiho. Očito, oni bi htjeli da vjerujemo da je to bila apsolutno jednostrana odluka unatoč dokazima koje su mnogi pružili kako bi potkrijepili nagodbu", kaže Šaćirbegović za *Dnevni list*.

Istog dana objavljuen je i intervju sa Hajrom Ćatić, predsjednicom Udruženja "Žene Srebrenice", koja kaže da se kod žrtava "pojaviio plamičak nade u pravdu", i Nurom Begović, članicom Udruženja, koja kaže kako su žrtve često upućivale Carlu Del Ponte da vlasti u Srbiji znaju gdje su Karadžić i Mladić.

Dana 28. jula *Dnevni list* najviše pažnje posvećuje nagađanjima oko navodne Karadžićeve ljubavnice Mile Cicak, te tekstu koji je Paddy Ashdown objavio u britanskom *The Observeru*.

Dnevni prenosi agencijsku vijest sa izjavom Mile Cicak, koja kaže da je bila u šoku kada je saznala "istinu o čovjeku s kojim se družila".

Dan kasnije, 29. jula, središte pažnje je na vijestima o tome kako je uhvaćen Karadžić, te je objavljen tekst baziran na agencijskim vijestima da je srbijanska tajna služba puna dva mjeseca pratila i

snimala Dragana Dabića, "za kojeg su sumnjali da je haaški optuženik Radovan Karadžić", i da su do njega došli nakon anonimne telefonske dojava u centralu tajne policije. Također, u tekstu stoji da je problem bio utvrditi identitet Dabića, te su mu prilazili kao pacijenti, a "jedna suradnica je postala bliska prijateljica sa Milom Cicak".

Dan prije izručenja, kao i ostali mediji, *Dnevni list* nagađa o mogućem scenariju, te o tome gdje i kako će Karadžić biti smješten u pritvoru.

Kada je izručen 31. jula, na naslovnoj strani je bila najava da se toga dana Karadžić treba pojaviti pred sudom, te da je Lajčak odlučio vratiti dokumente njegovoj porodici, oduzete 9. januara 2008. godine.

Agencijske vijesti preovladavaju i ovoga dana, a među njima ona da je Božidar Vučurević, jedan od osnivača SDS-a, rekao da na skrovi-tom mjestu čuva dokumente koji ukazuju na to da su Karadžićeve naredbe štitile civile, ratne zarobljenike i sve ljude "bez obzira na vjeru i naciju". "Sve su to povijesni dokumenti koji će biti potrebni za utvrđivanje istine koja će morati doći na red", rekao je Vučurević.

Najviše tekstova od medija koji su bili predmet monitoringa objavio je ***Dnevni avaz***. Pregledano je 156 tekstova, od kojih su prvi objavljeni dan nakon hapšenja. *Avaz* je ujedno jedini list u BiH koji ima dopisnike i u Beogradu i u Haagu, kao i širom BiH.

Specifičan je način kako *Avaz* izvještava. Većina informacija je objavljena pod markicom "ekskluzivno", urađeno je puno intervju-a sa stranim i domaćim zvaničnicima, ali je primjetno da je uz ime Radovan Karadžić svaki put stavljeno ili "monstrum" ili "zlikovac" ili "krvnik" ili neki drugi pogrdan naziv.

Često naslov nema veze sa onim što stoji u tekstu, a senzacionalizam je glavni kriterij u odabiru tekstova.

Dana 22. jula na naslovnoj strani *Avaza* objavljena je slika Radovana Karadžića s nožem u ruci i naslov "Konačno dolijao najtraženiji ratni zločinac: Karadžić uhapšen".

U *Avazovim* reakcijama zvaničnika prvo mjesto dato je poglavaru Islamske zajednice BiH, reisul-ulemi Mustafa-efendiji Ceriću, koji kaže da je "zadovoljan što su ovim činom žrtve genocida doživjele makar malo satisfakcije". Reakcija žrtava pak stavljena je tek iza ove i izjava političara.

Dnevni avaz "saznaje" i da su u hapšenju učestvovala, pored BIA-e, i Obavještajna sigurnosna agencija BiH (OSA), te američke obavještajne službe. "Klupko se počelo razmotavati. Usljedio je potom prošlosedmični pretres porodične kuće Radovana Karadžića na Palama, a kako naši sagovornici tvrde, upravo tada pronađeni su ključni dokazi koji su samo potvrdili sve dotadašnje sumnje", piše *Avaz*, ali ne navodi ko su sagovornici ili barem kojoj oblasti pripadaju, što nije rijetko ni u narednim danima.

Na dan 23. jula, na naslovnoj stranici je najavljena tema "Krvnik radio kao ljekar pod imenom Dragan Dabić", te "Dosje: Monstrum u Haagu".

Nerijetko se i *Avaz* poziva na srbijanske medije, te uvodi i rubriku u kojoj u kratkim crtama prenosi vijesti iz tamošnjih, uglavnom pisanih medija.

Avaz donosi i reportažu s Pala i fotografije kuće porodice Karadžić. "Od Paljana upitanih za komentar na Karadžićevo hapšenje, tek su rijetki željeli govoriti imenom i prezimenom. Jedan od njih kazao nam je da je sit heroja sa svih strana, dodajući kako ne sumnja da će Karadžiću biti bolje i u Haagu nego Srbima na Palama", navodi se u tekstu.

Drugog dana nakon hapšenja *Avaz* donosi i priču o žrtvama genocida u Srebrenici, koje kažu da je dobro što je uhapšen, ali da time ne nestaje njegovo djelo, "a ni naša bol".

Dosje objavljen kao dodatak ovom listu, na naslovnoj strani ima sliku nasmijanog Karadžića, a ispod kolaž fotografija sa stratišta u BiH, i naslov "Krvnik u Haagu". U dosjeu je njegova biografija "Od durmitorskog psihijatra da haškog optuženika".

U istom dosjeu je i izvod iz optužnice "zlikovca" Karadžića te podsjećanje na njegove riječi iz 1991. godine, izgovorene u Skupštini BiH: "Ovo nije dobro što vi radite. Ovo je put na koji vi želite izvesti BiH, ista ona autostrada pakla i stradanja kojom su pošle Slovenija i Hrvatska. Nemojte misliti da nećete odvesti BiH u pakao, a muslimanski narod možda u nestanak, jer se muslimanski narod ne može odbraniti ako bude rat ovdje."

Dana 24. jula *Avaz* na naslovnoj stranici, pod markicom "ekskluzivno", najavljuje tekst "Krvnik u pritvoru tražio samo vode i tablete". U drugom tekstu se konstatuje kako je "Koštunica bio glavni zaštitnik" te se ponovo poziva "na dobro obaviještene izvore".

"Čak i letimičan pogled na novi izgled Radovana Karadžića zorno pokazuje da je on dizajniran da se brzo sakrije kao pop. Očito je da su duga kosa i brada produkt upravo toga. SPC nikada nije krila svoje simpatije prema ovom koljaču i niko ne treba biti naivan pa sumnjati da su crkve bile utočište Karadžiću, kada zagusti", konstatuje *Avaz*.

Ovog dana *Avaz* ekskluzivno objavljuje da će tužilac u procesu biti Mark Harmonn. Iako se ne pozivaju na izvor, pokazalo se da su imali ispravnu informaciju.

Dana 25. jula na naslovnoj je najavljena tema o tome kako je Karadžić 1997. godine izgubio parnicu u SAD-u, te da je dužan platiti žrtvama 36 miliona maraka "ili će mu biti konfiskovana imovina".

Ovog puta izvor je imenovan, i to je Raffi Gregorian, prvi zamjenik Visokog predstavnika, koji je rekao da "Karadžić duguje žrtvama nekoliko milijardi dolara", te da je "zbog toga njegova sva pokretna i

nepokretna imovina od tolikog značaja i interesa kako za OHR, tako i EUFOR, koji je zato nedavno i premjerio njegovu kuću”.

Odlukom međunarodnih zvaničnika u Bosni i Hercegovini, Karadžićima je zamrznuta sva imovina u BiH, te njihovi računi, a oduzeti su im i lični dokumenti.

I *Avaz*, kao i mediji u RS-u, puno pažnje posvećuje političkim razmricama između RS-a i Federacije. Cijelu situaciju za *Avaz* komentira Visoki predstavnik Miroslav Lajčak, koji kaže da je očekivao nakon hapšenja smanjenje nacionalizma u RS-u, “a desilo se suprotno, svi se takmiče ko će biti veći Srbin”. Lajčak komentariše i političare u Federaciji govoreći da oni napadaju postojanje RS-a “iako svi znaju da je to ustavna definicija”.

“Ponašaju se kao djeca. Kada su u većini, provode svoje nakane ne osvrćući se na druge, a kada su u manjini, oni plaču želeći da ih se tješi”, kaže Lajčak.

Dan kasnije, 26. jula, na trećoj stranici je “Komentar dana” novinarke Edine Sarač, koja piše o tome kako je “nova vlada” u Srbiji “stisnula petlju i uhapsila durmitorskog psihijatra kojem su Vojislav Koštunica i njegova bratija proteklih 12 godina pružali sigurno utočište i obavještajno ga pokrivali”.

Dopisnica iz Haaga piše šta očekuje “monstruma sa Durmitora” po dolasku u pritvor, te pored ostalog nabraja kako će “njegov novi dom biti čelija od 15 kvadrata identična onoj u kojoj je balkanski kasapin Slobodan Milošević proveo posljednjih pet godina života slušajući muziku Franka Sinatre”.

Isti dan objavljuje se i tekst baziran na razgovoru sa Karadžićevim bivšim kolegom, psihijatrom Senadinom Ljubovićem. U naslovu stoji “Karadžić žrtva seksualnog zlostavljanja”. U pokušajima da načini sliku o Karadžiću što nakaradnijom, *Avaz* citira ovog doktora koji navodno kaže da je Karadžić višestruka ličnost a da je “više od 90 posto višestrukih ličnosti zlostavljano u djetinjstvu. Njegov otac suđen je za incest s rodicom... Ne mogu tvrditi i protivnik sam psiholoških špekulacija, ali vjerujem da je on žrtva teškog seksualnog zlostavljanja u djetinjstvu”.

Tog dana objavljen je i tekst prenesen iz američkog lista *The Washington Post* čiji je autor Richard Holbrooke. Naslov u *Avazu* je “Moj suret s ubojicom”, mada se iz teksta ne može nikako zaključiti da je baš to autor napisao.

Na 27. juli počinju tekstovi koji govore o eventualnom izručenju i špekulacije o tome kada bi to moglo biti. *Avaz* piše da će “zlikovac” naredne sedmice biti u Haagu.

Dan kasnije na naslovnoj je još jedan “ekskluzivni” naslov o tome kako bivši haški tužilac Sir Geoffrey Nice zagovara suđenje u Sarajevu:

"U proteklih sedam dana shvatio sam kako bi bilo prikladno da mu se sudi u regionu, primarno u Sarajevu. Žrtve bi iznošenje dokaza na sudu mogle slušati na svom jeziku i vidjeti ga licem u lice, a mediji bi sve to prenosili."

Dva dana prije izručenja Haagu, 29. jula, Avaz nagađa kako bi Milošević, da je živ, poručio Karadžiću: "Čupo, jesam ti govorio da paziš šta govoriš na otvorenim telefonskim linijama i skupštinskim govornicama." Autor se poziva na niz presretenih razgovora koji su emitovani u haškim sudnicama na kojima Milošević Karadžića oslov-
ljava sa Čupo.

Nakon teksta objavljenog dan ranije o tome kako bivši tužilac zago-
vara suđenje u Sarajevu, 29. jula Avaz donosi reakcije žrtava, koje odbacuju takvu ideju, pod naslovom "Krvniku se može suditi samo u Haagu":

"Prema mišljenju žrtava Karadžićevog režima koji je u pretoklom ratu 'ubijao ne birajući spol i godište', krvniku s Durmitora, koji čeka prebacivanje u Haag, apsolutno treba suditi međunarodni sud za ratne zločine."

Dana 30. jula Avaz objavljuje kratku vijest pod naslovom "Novi de-
talj u psihološkom profilu ratnog zločinca: Monstrum biseksualac", u kojoj stoji da je dio istrage srbijanskih obavještajnih službi otkrio detalje o skrivanju "koji su za žrtve nebitne ali u nekoj mjeri bacaju svjetlo na njegov psihološki profil. Tako je, osim pornografskih sadr-
žaja pronađenih u njegovom beogradskom stanu, od kojih je neke i sam snimao, otkriveno da je zločinac – biseksualac!".

Dana 31. jula objavljen je i tekst "Zločinac Radovan Karadžić stigao u Haag: Paljanski koljač u Scheveningenu".

"Dok su čistači u žutim odijelima kupili s beogradskih ulica smeće, staklo, boce, kamenje i ostatke žardinjera, a srbijanski policajci i pristalice durmitorskog monstuma vidali rane zadobivene u pravom uličnom ratu, tri blindirana vozila napustila su jučer ujutro parking Specijalnog suda u Beogradu i zaputila se prema surčinskom aerodromu", piše Avaz.

Sedmične novine u BiH imale su po jedno izdanje u monitoriranom periodu. U Federaciji su na pregled uzeta dva najtiražnija magazina – *BH Dani* i *Slobodna Bosna*.

Slobodna Bosna je izašla 24. jula, objavljujući na naslovnici vijest o Karadžićevom hapšenju, te najavljujući analizu o njegovom skrivanju.

Tako u pokušaju da donese nešto novo, *Bosna* piše o izvjesnom "mi-
sterioznom doktoru Veselinu Saviću", koji je, navodi se u tekstu, bio "svojevrsni guru kroz čiju su ordinaciju prolazile stotine najviđenijih srpskih političara, pisaca, profesora i ljekara". Naslov pod kojim je tekst objavljen glasi "Hapšenje Karadžića: Jesu li Srbi 'lud' ili zaluden narod".

U tekstu piše da je Savić bio "kultni beogradski psihijatar" i Karadžićev "duhovni guru" koji ga je proglasio "čovjekom nacije".

Bosnin urednik Senad Avdić analizira "Osam najvažnijih činjenica vezanih za Karadžićevo hapšenje" i iznosi tvrdnju da su BIA-ini agenti bili uz Karadžića "najmanje tri godine".

"E sada, da li su ga uhapsili u petak u autobusu ili u ponedjeljak u parku, to je krajnje marginalna, tehnička bezvezarija, nevažna za cijelu operaciju", piše Avdić.

Kolumnista Anrej Nikolaidis također piše o Karadžiću, konstatujući da je on u svom životu "stvorio mnogo alternativnih eko-sela: bez živih ljudi u njima koji bi zagađivali prirodu. Vodio je rat koji je bio alternativa svim ratovima i moralnim zakonima. Ponudio je snažan alternativni argument zagovornicima teze da genocid u Evropi, nakon Drugog svjetskog rata, nije moguć. Od Srebrenice je stvorio alternativni grad – spomenik genocidu".

Magazin **BH Dani** je većim dijelom radio retrospektivu tekstova koji su njihovi autori objavljivali od rata naovamo.

Književnik Marko Vešović, kolumnista *Dana*, do apsurdna dovodi Karadžićevu teoriju o tome kako je sve oko njega "srpsko":

"Paljanski književnik je Srbin svih dvadesetčetiri sata dnevno, svih sedam dana sedmično, svih dvanaest mjeseci godišnje. Srbin je i kada piše i kada kiše, Srbin je i kada je na skupštini i kad je na ženi. Paljanski pisac, sjedeći na srpskoj stolici, za srpskim astalom, u srpskoj sobi, srpskim perom umakanim u srpsko mastilo po srpskoj hartiji piše o srpskim pticama koje na srpski način lete srpskim nebom i o srpskim ribama koje u srpskom stilu plivaju srpskom vodom, a pritom iz srpske lule povlači srpske dimove i ispušta ih potom u srpski vazduh. Jer srpski narod je najbolji na svijetu i tačka."

Uvodni komentar pisala je urednica Vildana Selimbegović, koja konstatuje da je "kreator pakla nakorak do suda i ma kako razum šaptao da nema ekvivalenta kazni koju zaslužuje, autor opsade, zapovjednik genocida, promotor ubistava, protjerivanja, silovanja... ona vjera da će zločin biti kažnjen, ma koliko puta granatirana u ratu, vratila se skupa s nevjericom da je Radovan Karadžić uhapšen u Beogradu".

Zanimljiv je komentar Svetlane Cenić, bivše političarke koja je bila šefica kabineta jednom od Karadžićevih saradnika tokom rata. Cenić, koja živi i radi u Banjoj Luci, analizira situaciju i zaključuje kako se osjeća "kranje glupo" dok od nje u dva dijela njene zemlje očekuju različite reakcije na vijest o hapšenju: "Sve ovo doživljavam kao farsu, kao predstavu za narode i narodnosti. Čudom se, kao, uhvatio najtraženiji čovek nakon više od decenije i to baš u autobusu! Svet se sturio da ga traži, nije jedan jedini dan prošao da nije bio začinjen Radovanom, kad ono on u Beogradu vozika se autobusom gradskog saobraćajnog. 'Ajde?!'"

Republika Srpska

U Republici Srpskoj dva vodeća dnevna lista, *Glas Srpske* i *Nezavisne novine*, objavila su vijest o Karadžićevom hapšenju s danom zakašnjenja u odnosu na ostale medije u BiH. I prostor koji posvećuju ovom događaju narednih dana, sve do izručenja, također je nešto manji nego u ostalim medijima u državi, ali i u susjedstvu.

Generalno se može reći da su se mediji u RS-u više koncentrisali na pisanje o verbalnom "sukobu" koji je nakon hapšenja nastao između političara dvaju entiteta, a tek rijetko se spominju žrtve ili sama optužnica.

U *Glasu Srpske* pregledano je 46 tekstova objavljenih od 23. do 31. jula. Prva vijest objavljena je pod naslovom "Radovan Karadžić uhapšen u Beogradu prilikom pokušaja premještanja sa jedne lokacije na drugu: Radio kao ljekar pod lažnim imenom".

U tekstu su navedene informacije, jedine dostupne do tog trenutka, kako je živio i radio pod imenom dr. Dragan Dabić u Beogradu, bavio se alternativnom medicinom te da ni oni koji su ga svakodnevno sretali nisu znali njegov pravi identitet. Slijede reakcije zvaničnika uglavnom iz RS-a, i to na izjave političara u Federaciji, a tek rijetko na samo hapšenje i njegov uticaj na budućnost BiH, pa i same RS.

Pod naslovom "Krivica individualna – Srpska trajna kategorija", *Glas* objavljuje reakciju premijera ovog entiteta Milorada Dodika, koji je "kazao da je RS suočena sa mnogim neodgovornim izjavama koje su došle od jednog broja neodgovornih političara iz Sarajeva. (...) Srpska nije djelo Karadžića, već ljudi, i zato je neumjesno od političara iz Sarajeva da traže da se kroz proces suđenja Karadžiću sudi RS. Ovo je trenutak u kojem je zbog budućnosti i tolerancije u regionu potrebno da otpočne proces izvinjenja Srbima".

I u narednim danima prepirke političara su u prvom planu u *Glasu*, a u drugom napisi o dr. Dabiću.

Dana 23. jula objavljen je prvi veliki tekst o Draganu Dabiću, "duhovnom iscjelitelju", u kojem stoji da je "prethodnih godina bio rado viđen gost na raznim medicinskim savjetovanjima širom Srbije". Kao izvor za ovu informaciju *Glas* se poziva na "web portale".

Komentar dana piše novinar Goran Maunaga, a u centru pažnje je sukob političara: "Sulejman Tihić i Haris Silajdžić nisu, naravno, imali snage, da kao sve druge svjetske diplomate čestitaju Srbiji, jer su otišli korak dalje i ponovo zatražili ukidanje RS, 'Karadžićevog djela'. Ako je, kako svjetski zvaničnici kažu, Srbija ovim doprinijela miru i pomirenju u regionu, čemu doprinose bošnjački političari opijeni jezikom mržnje?"

(Sulejman Tihić je lider vodeće bošnjačke stranke, Stranke demokratske akcije, SDA, a Haris Silajdžić je u tom trenutku predsjedavajući Predsjedništva BiH i lider također većinom bošnjačke Stranke za BiH u Federaciji.)

Glas objavljuje i reakciju Ljiljane Zelen-Karadžić, Radovanove supruge, koja kaže da je bila šokirana viješću o hapšenju. Uz tekst je slika iz porodičnog albuma Karadžića na kojoj Ljiljana posluhuje Radovana kafom, skoro pa idiličan prizor.

Dva dana nakon hapšenja, na petoj stranici, *Glas* objavljuje i biografiju Radovana Karadžića u kojoj se ne spominje ratni period. Biografija počinje od 1960. godine, kada je došao u Sarajevo, gdje se školovao, potom se navodi da odlazi u SAD, "gdje je proučavao psihoterapiju i američku poeziju", da bi se prešlo na 1989., "kada je osnovao SDS", te 1990., kada je izabran za predsjednika stranke, i 9. januar 1992. godine, "kada je proglašena Srpska Republika BiH, kasnije preimenovana u Republiku Srpsku, kojoj je on postao prvi predsjednik". Nakon toga slijedi 1996. godina, kada se Karadžić "pod pritiskom međunarodne zajednice" povukao iz javnog i političkog života i "od kada mu se gubi svaki trag". U biografiji također stoji da je napisao "četiri knjige pjesama", te da je za jednu dobio nagradu "Staze detinjstva", te kako je i u "bjekstvu nastavio da piše".

Već prvog dana izvještavanja o hapšenju pažnja se također usmjerava na tekstove u kojima su pohvale uspjeha "prozapadne vlade Srbije".

Dan kasnije, 24. jula, na naslovnoj strani je najavljena tema o izručenju i tekst o tome kako je živio Dragan Dabić. Pored ostalog, prenesena je i izjava iz srbijanskih medija pripisana izvjesnoj psihologinji Leposavi Kron iz Beograda, koja kaže da je Karadžić "osoba kojoj je potreban publicitet (...) Za njega je neka vrsta samoubistva ako nema publiku, njemu su aplauzi potrebni".

Glas nastavlja sa tekstovima čija je poruka opstanak Srpske. Naslov "Srpska činjenica koju ništa ne dovodi u pitanje" samo je jedan od mnogih objavljenih tih dana. U tekstu se ponovo citira Milorad Dodik koji kaže da bošnjački političari "svaki dan sanjaju da se sudi RS. Na njihovu štetu ili na njihovu žalost, Srpska je svakim danom sve moćnija i jača i ona neće biti dovedena u pitanje hapšenjem Radovana Karadžića".

Dana 25. jula *Glas* piše o efektima hapšenja: "Spektakularno hapšenje, a naročito novi Karadžićev izgled, ne prestaju da interesuju javnost ni tri dana nakon hapšenja, mada je prvobitna uzbuđenost

u Beogradu već splasnula. Način života koji je Karadžić vodio nalik holivudskim scenarijima, uspio je da podigne rejting svih TV stanica u Srbiji ali i novinskih tiraža.”

Nove vijesti koje su u centru pažnje javnosti u RS-u jesu one o tome da li će porodici Karadžić biti vraćeni lični dokumenti koji su im oduzeti odlukom Visokog predstavnika u januaru 2008. godine. Karadžići su tražili dokumente kako bi mogli posjetiti Radovana još dok je u Beogradu.

“Vlada Republike Srpske je na jučerašnjoj sjednici istakla da očekuje da OHR odmah stavi van snage svoj nalog o oduzimanju putnih isprava.”

Glas objavljuje, prenoseći iz srbijanskih medija, vijest da je Karadžić završio “kurs bioenergetike i stekao titulu generala za otrove, zlato i pogodak minskih polja”, i informacije o optužnici, obračavajući više pažnje na to kada je podignuta i otpečaćena, te nagađanja kako bi mogla izgledati odbrana. Konstatuje se da je Haško tužilaštvo najavilo da neće dozvoliti da se Karadžić sam brani: “Profesor prava i član tima odbrane Kosta Čavoški rekao je da Haški tribunal nema nikakvih razloga da Karadžiću ospori pravo da se sam brani.”

Objavljen je i tekst koji je svojevrsna hronologija potrage za Karadžićem, a počinje i završava konstatacijom da se on godinama uspješno skrivao. Naslov “Dok se novinarima i visokim diplomatama priviđao u RS, dr Dragan Dabić liječio po Beogradu: Karadžić završio kurs bioenergetike”. Tekst je fokusiran na akcije međunarodnih snaga u kojima je izvršen pokušaj hapšenja ili oduzimanje dokumenata.

Porodica Karadžić predmet je interesovanja novinara *Glasa* i 26. jula. U tekstu “Sonja Karadžić ne očekuje pošten proces protiv svoga oca” prenosi se pisanje holandskih novina za koje je Sonja navodno rekla da je oca zadnji put vidjela 1998. godine, te da je porodica posljednji put čula da je živ “2001. ili 2002. godine”. Također se navodi da porodica “s nestrpljenjem očekuje povrat dokumenata i ostale lične imovine”.

Istog dana objavljena je i velika priča, sa fotografijama iz arhive, o sinu i ocu Starovlah, koji su “pretučeni” u jednoj od akcija SFOR-a na Palama i optuženi da su pomagači u skrivanju. Naslov ovog teksta je: “Ni poslije četiri godine od brutalne akcije SFOR-a u Palama, pretučeni pravoslavni sveštenici nisu dobili odštetu: Poziv Gregorijanu da pomogne Starovlasima”. U jednom od antrea se iznose podaci kako sin Aleksandar i otac Jeremija i dalje pate od posljedica premlaćivanja i traume.

I dalje, 28. jula, *Glas* piše o suđenju, prenoseći izjavu iz srbijanskih medija u kojoj “advokat Mića Vladimirof” kaže da sumnja kako će se Karadžiću pravedno suditi “jer je svijet već donio presudu da je on ratni zločinac”.

Na istoj je stranici i kratka vijest o sporazumu o nehapšenju data kroz citat Muhameda Šaćirbegovića, nekadašnjeg visokog zvaničnika

u bosanskoj vladi. *Glas* se poziva na pisanje agencija da je Šaćirbegović rekao "da zna" da je sporazum sklopljen.

Dana 29. jula novinari *Glasa* nagađaju o tome kada bi mogla biti izrečena presuda te pišu da je krajnji rok 2010. godina, "kada sud u Hagu treba da prestane sa radom".

"Vidim da već postoji ideja da se optužnica smanji na minimum, da se stavi na neko brzo suđenje, što je prije moguće", kaže direktor za saradnju sa Haškim tribunalom Dušan Ignjatović za srbijanske medije, a prenosi *Glas*.

Zadnjeg dana monitoriranog perioda, 31. jula, glavna vijest je o tome kako je porodica Karadžić dobila lične dokumente i da su počeli sa procedurom za vađenje pasoša. Tu je također i vijest o izručenju u kojoj se citira glavni haški tužilac Serge Brammertz, koji je rekao da je Karadžićevo hapšenje "veoma važno za žrtve, koje su morale predugo da čekaju na to, i za međunarodnu pravdu, jer jasno pokazuje da nema alternative hapšenju ratnih zločinaca". Ovo je u periodu monitoringa medija ujedno i prvi tekst objavljen u *Glasi Srpske* u kojem se spominju žrtve.

Na dan kada je izručen Karadžić, *Glas* je objavio veliku analizu pod naslovom "Evropa pozdravlja izručenje Radovana Karadžića: Srbija se približava EU", u kojem se prenose čestitke Srbiji od Javiera Solane, visokog predstavnika EU, koji ocjenjuje da je prebacivanje Karadžića iz Srbije u Haag "važan korak za saradnju Srbije i EU". U istom tekstu stoji da su "poslanici Savjeta federacije Rusije izrazili nepovjerenje u objektivnost Haškog tribunala, ukazujući na dvostruke standarde tog suda".

Tokom monitoringa pregledano je 97 tekstova objavljenih u ***Nezavisnim novinama***, redakciji koja ima urede u Banjoj Luci i Sarajevu. Ni *Nezavisne* nisu objavile vijest o Karadžićevom hapšenju 22. jula, ali su poslije toga, do njegovog izručenja, redovno posvećivale udarni prostor ovom događaju.

Kao i u slučaju *Glasi Srpske*, u centru pažnje su vijesti o sukobima političara i porodici Karadžić. Dana 23. jula prenosi se izjava Tanje Jovanović "iz časopisa *Zdrav život*" sa kojom je navodno dr. Dabić sarađivao. "U šoku smo. Naš dr Dabić bio je fin čovjek, dobro odgovorjen i pravi profesionalac", kaže ona.

Dan kasnije, *Nezavisne* izvještavaju i o slavlju u Sarajevu nakon hapšenja, o optužnici, te reakcijama članova porodice. Također je objavljena kratka biografija u kojoj se navodi da je Karadžić bio prvi predsjednik RS-a: "Osim što se bavio medicinom i politikom, Karadžić je objavio više knjiga poezije prije rata, ali su njegove knjige objavljivane i nagrađivane i nakon rata, dok je bio u bjekstvu. Karadžić govori engleski jezik, oženjen je Ljiljanom Zelen, sa kojom ima kćerku Sonju i sina Sašu."

Nezavisne 25. jula prenose niz kratkih agencijskih vijesti, ali i vijesti dopisnika iz raznih dijelova BiH. Između ostalog, objavljena je vijest

da Vlada RS-a očekuje od OHR-a da odmah stavi "van snage" nalog o oduzimanju putnih isprava članovima porodice Karadžić kako bi oni išli u Beograd da ga posjete. U istom tekstu se kaže da je sjednica Skupštine opštine Višegrad prekinuta "u znak protesta što OHR i druge nadležne institucije još nisu vratile lična dokumenta članovima porodice".

Jedan od tekstova kojima se ukazuje na sukob političara dvaju entiteta govori o tome kako je Petar Đokić, predsjednik Socijalističke partije (SP) RS-a, "izrazio zabrinutost zbog raspoloženja u FBiH nakon hapšenja Karadžića, koje je u ovom entitetu iniciralo stravičnu harangu protiv Srba i RS".

"To je halakačka kampanja koju predvode političke vođe Haris Silajdžić, Sulejman Tihić, Zlatko Lagumdžija i brojni drugi, a tu je i reakcija građana na ulicama Sarajeva kada je upućeno bezbroj vrlo uvredljivih poruka RS i Srbima", kaže Đokić.

(Zlatko Lagumdžija je lider Socijaldemokratske partije BiH, koja je u opoziciji u cijeloj državi.)

Jedna od vijesti je da je dr. Dabić postao "zvijezda" Facebooka. U vijesti piše da je profil kreiran na ovom web portalu za 24 sata dobio "oko 3.000 fanova". Vijest završava "komentarom" autora koji kaže da se "čini kako se život dr Dragana Davida Dabića nastavlja i to kao jedne od najvećih zvijezda na Facebooku".

U tekstu pod naslovom "Vrijeđali kabinet premijera RS" piše kako su u kabinetu primili više poziva "u kojima su korišteni neprimjereni i vulgarni izrazi i uvrede na nacionalnoj i vjerskoj osnovi". Pozivajući se na Veru Stajić, "pomoćnika generalnog sekretara za informisanje Vlade RS", *Nezavisne* konstatuju kako su pozivi uglavnom dolazili iz inostranstva, "ali i iz Federacije".

"Ovakvi pozivi do sada nisu zabilježeni, a pretpostavljamo da imaju veze sa hapšenjem Radovana Karadžića", kaže Stajić za *Nezavisne*.

Četiri dana prije izručenja, 26. jula, tema je povrat imovine i dokumenata porodici Karadžić. U tekstu o tome se navodi kako će, prema domaćim zakonima, imovina haškog optuženika moći biti oduzeta "samo ukoliko bude dokazano da je stečena krivičnim djelom, ili radi naplate dugova koje eventualno ima prema državi".

Priča je u kontekstu vijesti da je Karadžićeva imovina zamrznuta "kako ne bi bila korištena za pomaganje u bjekstvu".

Dana 27. jula u rubrici "Rekli su" naglašena je izjava Richarda Holbrookea, "tvorca Dejtonskog sporazuma", koji kaže: "Mladić je tipični ubica, Milošević je bio bankar, a Karadžić je bio intelektualni arhitekta." Izjava je izvađena iz konteksta i nije do kraja jasno šta se želi reći.

Tog dana je prenesena i izjava Slavka Jovičića, "bivšeg predsjednika i osnivača Saveza logoraša RS", koji kaže da je spreman da se "stavi na raspolaganje" timu za odbranu Karadžića. "Ja sam među prvim

spreman da odem u Hag i da svjedočim u ime odbrane istine o stradanju srpskog naroda", rekao je Jovičić.

Dana 28. jula na prvim stranicama je komentar urednika u sarajevskoj redakciji *Nezavisnih* Almedina Šišića, koji konstatuje da su političke razmirice nakon hapšenja Karadžića "najbolji primjer kakav profil (političara) vodi ovu zemlju. Krvožedna borba za vlast čini se da nigdje u svijetu nije izražena kao u BiH, pa je i hapšenje Karadžića dva i kusur mjeseca pred izbore ovu zemlju dovelo do tačke usijanja i granice međunacionalnih incidenata".

Dan kasnije, 29. jula, preovladavaju špekulacije oko izručenja, te se *Nezavisne* pozivaju na srbijanske medije koji pišu da će cijela procedura biti obavljena u tajnosti "kako bi se izbjegla medijska pažnja i najavljeni protesti podrške bivšem predsjedniku RS".

Prenosi se i reakcija SDS-a, koji je pozvao političare u ovom entitetu da "zajedno stanu u odbranu digniteta Srpske".

"Ponovo smo svjedoci izliva mržnje koji ovih dana dolaze kako iz Sarajeva, tako i iz već poznatih antisrpskih krugova u inostranstvu", smatra SDS a prenose *Nezavisne*, te se dodaje da "otvorene tvrdnje Harisa Silajdžića, Sulejmana Tihića i Zlatka Lagumdžije, kao i njihovih nekadašnjih mentora Ričarda Holbruka i Pedija Ešdauna, direktno ili indirektno povezuju suđenje Radovanu Karadžiću sa budućnošću RS".

Zadnjeg dana monitoringa, 31. jula, velika tema ide pod naslovom "Srbija se približila Evropi", u kojoj stoji da je francusko predsjedništvo EU saopćilo da je izručenje "važno za Srbiju zbog približavanja Evropi".

Također je objavljena vijest kako su grčki advokati voljni pomoći Karadžiću u odbrani, što je navodno rekao tamošnji predsjednik advokatske komore.

Jedini sedmičnik monitoriran u RS-u bio je **Novi Reporter**, koji ima i najveći tiraž u ovom entitetu. Tema broja je posvećena tome kako su "slavljeničke kolone razuzdane muslimanske omladine u Sarajevu obilježile čin hvatanja (...) Naravno, nisu samo mladi muslimani slavili trenutak hapšenja Radovana Karadžića. To su učinili i svi oni stariji, predvođeni ostrašćenom četvorkom koju čine reis Mustafa Cerić, Sulejman Tihić, Zlatko Lagumdžija i, naravno, Haris Silajdžić".

U *Reporteru* je i analiza pod naslovom "Kriv dok se drugačije ne dokaže" sa slikom Haškog tribunala i montažom Karadžića kako drži ruku kao da maše. Analiza daje pregled onoga što donose optužnice protiv Karadžića, od one prve podignute 1995. godine, do treće koja je amandirana 2002. godine, te se spominju mogući uticaji na samo suđenje, odnosno činjenice koje su utvrđene na drugim suđenjima u Haagu.

Autor naglašava kako je Karadžićeva sudbina usko vezana za procese protiv Momčila Krajišnika, bivšeg Karadžićevog saradnika kojem

se sudi u Haagu, Biljane Plavšić, te generala Radislava Krstića, koji je osuđen zbog zločina u Srebrenici. Podsjeća da su svi oni "završili svoje haške priče, izuzev Krajišnika, koji čeka rezultate žalbenog postupka, i svi su proglašeni krivim uz višegodišnje zatvorske kazne".

"U svakom slučaju, ako bude osuđen, Karadžić se ne može nadati kazni manjoj od one koju je dobio Krstić", konstatuje se na kraju aludirajući na presudu od 35 godina zatvora.

SRBIJA

Monitoring pisanja srbijanskih medija o hapšenju Radovana Karadžića obuhvatao je nedjeljnik *Vreme*, te dnevne novine *Blic*, *Politiku* i *Večernje novosti*. Analizi je bilo podvrgnuto ukupno 570 tekstova, napisanih u periodu od 22. do 31. jula 2008. godine (između Karadžićevog hapšenja i njegovog prvog pojavljivanja pred Tribunalom u Haagu).

Sve tri dnevne novine su vijest o hapšenju, kao i prve reakcije iz zemlje i svijeta, imale već 22. jula. O temama koje se tiču Radovana Karadžića najviše je pisao list *Politika*, koji je haškom optuženiku posvetio nešto više od 200 članaka. Potom slijede *Večernje novosti* sa skoro 200 tekstova.

Najmanje je o Karadžiću pisao *Blic*, ali se haški optuženik uspio naći na naslovnoj stranici ovog dnevnika svaki dan u periodu obuhvaćenom monitoringom (ukupno deset puta su vijesti o njemu zauzimale najveći dio naslovne strane).

Nedjeljnik ***Vreme*** je, pored naslovne strane, Radovanu Karadžiću posvetio tri velika teksta koja govore u "liku i djelu" ovoga haškog optuženika.

U izdanju lista *Vreme* od 24. jula 2008. godine, uz naslovnicu sa likom "Dragana Dabića" i naslovom "Pad Radovana Karadžića", mogu se naći ukupno tri teksta koja govore o hapšenju Karadžića, njegovom "tajnom životu", te "spisateljskom opusu".

U tekstu koji nosi naslov "Karadžićev tajni život: Doktor Radovan i gospodin Dragan" autori govore o praksi Dragana Dabića, predava-njima koje je držao i tribinama na kojima je učestvovao, prenoseći izjave učesnika ili posjetilaca ovih događaja. Sagovornici u ovom tekstu pretežno govore o svojim susretima sa Dabićem, te kakav je utisak ostavio na njih, pa tako *Vreme* objavljuje ispovijest žene koja je bila na njegovom predavanju.

"Predavanje je bilo zanimljivo. U početku, dok sam gledala tog čoveka, delovao je kao čudak, čovek koji živi u nekom svom svetu (...) Razmišljam o njegovoj savršenoj glumi i načinu na koji se svima nama smejao u brk...", kaže sagovornica *Vremena*.

Osim o Draganu Dabiću, *Vreme* piše i o samom Radovanu Karadžiću, podsjećajući na njegove izjave date različitim medijima u periodu

1990-1995. a koje se odnose na rat u BiH. Ovaj dio nazvan je "Tako je govorio Radovan".

U tekstu o Karadžićevom "spisateljskom opusu", autor sa određenom dozom ogorčenja govori o promocijama knjiga Radovana Karadžića, navodeći da je "grubom ironijom sudbine čovek koji je osumnjičen za najteža krivična dela (...) spremao nova književna dela".

Politika je dnevni list koji je u periodu između 22. i 31. jula posvetio najviše pažnju hapšenju Radovana Karadžića.

Prvog dana nakon hapšenja (22. jula) ovaj dnevnik je objavio tu vijest, te reakcije međunarodnih zvaničnika, kao i supruge haškog optuženika Ljiljane Zelen-Karadžić, pretežno se pozivajući na agencijske vijesti. U istom broju je i sažetak haške optužnice protiv Radovana Karadžića.

Već narednog dana, o Karadžiću se piše mnogo više, te prenose reakcije zvaničnika iz svijeta, Srbije, BiH i Hrvatske, a hapšenju je posvećeno i nekoliko komentara na stranicama *Politike*. Pored toga, teme su i protesti zbog hapšenja, Karadžićev lažni identitet, te njegovo bavljenje alternativnom medicinom.

Ovoga dana pojavila se informacija da je Karadžić uhapšen tri dana ranije nego što je to objavljeno, koju je *Politika* dobila od njegovog advokata, sa detaljima o tome da je "u torbi imao i kupaće gaćice s obzirom na to da je krenuo u Vrdnik na odmor".

Posebna pažnja se posvećuje reakcijama na hapšenje u Bosni i Hercegovini, u tekstu koji piše dopisnik *Politike* iz Banje Luke, gdje poredi atmosferu u Sarajevu i na Palama, pri tome osuđujući slavlje koje se odvijalo na ulicama glavnog grada BiH.

"Sinoć se u Sarajevu pokazala kao potpuno tačna teza profesora dr Nenada Kecmanovića da je 'etnička distanca' među mladima u BiH veća nego među njihovim očevima, majkama, stričevima, ujaci-ma...", piše autor.

Također je objavljena i reportaža iz Karadžićevog rodnog sela u Šavniku (Crna Gora), gdje je novinar *Politike* razgovarao sa Karadžićima, koji su "ponosni na svog rođaka". Autor je puno prostora posvetio opisivanju okoline, ističući da ovdje, zbog tuge, vlada "neka čudna tišina":

"Ovakvo nevreme se poodavno ne pamti na ovom području. Nebo kao da je palo na zemlju u danu kada je ovaj kraj iznenadila vest da je u Beogradu uhapšen Radovan Karadžić."

I 24. jula nastavlja se pisanje o identitetu koji je navodno Karadžić imao tokom skrivanja u Beogradu, te se navodi da je uzeo ime Dragan Dabić od pripadnika VRS-a koji je u BiH poginuo od snajpera, a da mu je lična karta izdata u Rumi. Novinari se pozivaju na "pouzdanu izvore", a sami naglašavaju da zvaničnu potvrdu informacija nisu mogli dobiti.

Pisanje o Karadžiću kao Draganu Dabiću nastavlja se i dalje, kada se u tekstu pod nazivom "Ljubazni čikica Dabić" prenose izjave komšija koje su stanovale u istoj zgradi u kojoj je živio Dragan Dabić, kao i saznanja iz prodavnice i kafane u blizini te zgrade.

"Sa svim komšijama bio je izuzetno korektan. Sa decom je imao poseban odnos. Zbog bele kose i isto takve brade, deca su ga zvala Deda Mraz", rekao je jedan od komšija, a u istom tekstu prenesena je i priča iz kafane "Luda kuća", o tome kako je "Radovan Karadžić" spasio roj pčela napravivši im improvizovanu košnicu.

"Radovan nije otišao dok ni poslednju pčelu nije spasao", navodi se.

U ovom broju objavljena je i biografija Radovana Karadžića, neke njegove izjave, te navodi iz haške optužnice, kao i "psihološki profil". Također je objavljena i biografija Dragana Dabića sa njegove web stranice.

Na sedmoj stranici *Politike* je tekst o tome kako je Karadžić, dok je bio psihijatar Fudbalskog kluba Crvena zvezda, pomogao ovom timu da dođe do titule, dok se na stranici 11 može pročitati komentar Slobodana Antonića, političkog analitičara, koji govori da "ne veruje Hagu".

Narednog dana *Politika* je uspjela doći do Dragana Dabića iz Rume čiji su podaci identični onima koje je koristio Radovan Karadžić, a objavljene su izjave i podaci o životu još nekih "Dragana Dabića".

U ovom izdanju urađena je i svojevrsna mapa kretanja Karadžića i Ratka Mladića tokom godina skrivanja, koja prati tekst pod naslovom "Jataci na udaru zakona". U ovom tekstu se uopćeno govori o tome da li je moguće suditi onima koji su znali gdje se krije Karadžić.

Također se izvještava o napadu na novinare koji se desio tokom protesta zbog hapšenja Radovana Karadžića, te se prenose brojne reakcije kako političara, tako i udruženja novinara koji osuđuju ovakvo ponašanje.

Na 10. stranici objavljen je komentar u kojem autor kritikuje Sud u Haagu, zbog oslobađajućih presuda Naseru Oriću i Ramushu Haradinaju.

"(...) zar niko nema hrabrosti da sudije upita odakle Vam pravo. (...) Nema opravdanja da se moj narod proglasi krivim uvek i zauvek (...)", ističe autor Aleksandar Vulin.

Na sljedećoj stranici *Politike* je komentar Dragoljuba Žarkovića, glavnog urednika nedjeljnika *Vreme*, koji govori o tome kako priče o Draganu Dabiću zapravo skreću pažnju sa samog lika Radovana Karadžića:

"Hoće ponekad velike drame, ljudske i nacionalne, da se završe kao farsa i da te farsične okolnosti prevladaju nad raspravom o razmerama i posledicama tih velikih drama. Tako je i sa slučajem Radovana Karadžića."

Jedna od glavnih tema 26. jula za *Politiku* su bile prijetnje koje je Vjerica Radeta, poslanica Srpske radikalne stranke (SRS), uputila Borisu Tadiću, predsjedniku Srbije, te reakcije koje su one izazvale u javnosti.

“Poručujem sadašnjim vlastodržcima da možda neće svi imati sreću Zorana Đinđića, jer Bog kažnjava do sedmog kolena, a po nekim stavovima i do jedanaestog i o tome bi trebalo da vode računa”, rekla je Radeta.

Ovoga dana *Politika* je još, između ostalog, prenijela pisanje bečkog *Kuriera* o tome da je Radovan Karadžić pod imenom Petar Glumac boravio u ovom gradu, te izjavu Raffija Gregoriana, zamjenika Visokog predstavnika u BiH, koji za je sarajevski *Dnevni avaz* rekao da je Karadžić dužan žrtvama milione maraka.

Politika piše još i o žalbi koju je njegov advokat podnio u cilju odlaganja izručenja Haagu, kao i to da je Karadžić kao oštećeni saslušan zbog navodnog ranijeg hapšenja i kidnapovanja.

Kako se približavalo izručenje Radovana Karadžića Tribunalu u Haagu, pisanje *Politike* je bilo fokusirano na ulogu ovoga suda, te različite stavove prema njemu. Tako je 27. jula na naslovnoj strani objavljen komentar “Ima li pravde u Hagu”, u kojem se govori o tome kako bi “pravda za Karadžića” bila prilika da se stavi tačka na sve priče oko “herojstva u zločinima”.

U ovome tekstu autor Ljubodrag Stojadinović ističe kako “mnogi smatraju da Tribunal nije naklonjen Srbima”.

“Emocije, međutim, često nisu usklađene sa zakonima. Presude koje su nas ogorčile uglavnom su opstale pred sudom”, navodi on.

Na naslovnici je i najava intervju sa Miloradom Dodikom sa naslovom “Sarajevo ključa od želje za osvetom”. Glavna tema razgovora sa premijerom Republike Srpske je opstanak ovoga bh. entiteta.

Dodik tom prilikom ističe kako je hapšenje Radovana Karadžića izazvalo podizanje tenzija i još jednu priliku za “obračunavanje sa RS”, te kako političari žele da suđenje Karadžiću pretvore u suđenje Republici Srpskoj.

Jedna od priča objavljenih 28. jula bila je ona o krojaču Novici Tasiću, koji je Radovanu Karadžiću “sašio pantalone i uzeo meru za odeo”. Tekst prati fotografija na kojoj krojač pokazuje kakvo je odijelo trebao sašiti haškom optuženiku.

“Nakon nekoliko dolazaka doktor je Novicu počeo da oslovljava sa Nole. U takvoj neposrednosti i prisnosti on se krojaču požalio da ima problema sa pantalonama, da mu one koje ima nisu komotne i da je prinuđen da nosi tregere”, stoji u tekstu.

Ovoga dana najavljen je i miting zbog hapšenja Radovana Karadžića, koji organizuje SRS, dok je na 10. stranici objavljen komentar Duške Vrhovac, pjesnikinje i novinark, koja osuđuje način pisanja medija o Radovanu Karadžiću.

"Da zaključim – uz izvestan korektan rad, previše je senzacija, neukusa, jezika mržnje i sarkazma, nedoličnog govora takođe, ali veoma je malo jasne uređivačke politike, čiste i nepristrasne informacije i konstruktivnog, stručnog i odgovornog komentara, sociološko-kulturološke analize", navodi ona.

Jedna od glavnih vijesti 29. jula bila je informacija koju je saopćio ministar unutrašnjih poslova Srbije o tome da su u stanu Dragana Dabića pronađeni dokumenti Vojske Republike Srpske (VRS). Ovo je za *Politiku* potvrdio i advokat Svetozar Vujačić, koji je rekao da "Karadžić odbranu sprema već deset godina".

Na naslovnoj stranici *Politike* 30. jula je tekst "Miting podrške Karadžiću, a protiv Tadića", koji govori o demonstracijama u Beogradu povodom hapšenja haškog optuženika.

U ovom izdanju se pisalo i o "Tajnama haških izručenja", gdje su se, u iščekivanju Karadžićevog, novinari prisjetili izručenja nekih od najpoznatijih haških optuženika, poput Slobodana Miloševića, Vojislava Šešelja i Stojana Župljanina.

Objavljen je i tekst "Ko je hapsio optužene", koji govori o tome kako su se "mnoga hapšenja odigrala pod nejasnim okolnostima i po tajnim optužnicama".

Vijest da je Karadžić izručen Haškom tribunalu, te da će se prvi put pojaviti pred sudijama, osvanula je na naslovnici *Politike* 31. jula.

U tekstu koji slijedi navedene su izjave Karadžićevog advokata, koji ponovo govori o ranijem hapšenju, kao i dokumentima koji su Karadžiću oduzeti tom prilikom. Slično kao i nakon hapšenja, slijede reakcije brojnih zvaničnika koji "pozdravljaju" izručenje. Objavljen je i tekst o sudiji pred kojim bi se Karadžić trebao pojaviti, kao i katki prikaz optužnice.

Na naslovnici je također najavljen tekst sa šeste i sedme stranice, koji govori o neredima na demonstracijama što ih je 29. jula organizovala SRS, te broju povrijeđenih i privedenih u protestima. Objavljene su i brojne osude ovih dešavanja, kao i reakcije predstavnika SRS-a koji govore da je policija tukla njih.

Ishodu demonstracija od 29. jula u ovom izdanju posvećeni su brojni komentari. U jednom od njih, Milorad Vesić kritikuje SRS zbog nemira koji su nastali na mitingu:

"Ko se preksinoć zatekao u centru Beograda ili ispred televizora, morao je juče da se zapita da li više veruje svojim ušima ili svojim očima. Uši su juče čule radikala Tomislava Nikolića kako tvrdi da je policija pripremala napad na učesnike mitinga. (...) Oči su preksinoć videle policajce koji mirno stoje u kordonima, obezbeđujući pojedine lokacije i grupu mladića koja iz čista mira juriša ka njima, gađajući ih čime stigne."

U periodu obuhvaćenom monitoringom, *Politika* je svakodnevno izvještavala o značaju hapšenja Radovana Karadžića za približavanje

Srbije Evropskoj uniji, te su tome bili posvećeni i brojni dnevni komentari različitih autora.

Također se svakodnevno izvještavalo o uticaju hapšenja na dnevno-politička dešavanja u Srbiji, pri čemu su glavne teme bile odgađanje izbora gradonačelnika Beograda i otkazivanje sjednice državnog parlamenta na dan hapšenja.

Konstantno se u *Politici* moglo čitati i o protestima koji su na ulicama Beograda bili organizovani zbog hapšenja Radovana Karadžića.

Novinari *Politike* su iz sata u sat pratili šta se dešava pred Specijalnim sudom u Beogradu, te su tako izjave Karadžićevog brata Luke i advokata Svetozara Vujačića punile novinske redove svakog broja. Nije nedostajalo ni podataka o Karadžićevoj porodici u BiH, koja se najčešće spominjala dok je bilo aktuelno pitanje njihovog dolaska u Beograd.

Od 27. do 31. jula *Politika* je pod naslovom "Radovan Karadžić: Hronika jednog preobražaja" objavila feljton u pet nastavaka, čiji je autor Ljubodrag Stojadinović, komentator ovog lista.

Stojadinović je pisao o hapšenju i događajima koji su uslijedili nakon toga, o godinama Karadžićevog skrivanja i nagađanjima o tome gdje bi mogao biti, njegovom lažnom identitetu ("Radovan je kao Dabić izgledao toliko upadljivo da je ostao nezapažen. To je samo još jedan od niza priloga za stvaranje ambijenta apsurdna").

Autor je sarkastičan kada govori o Karadžićevom političkom životu: "Izgledalo je da je u tome Karadžić vešt političar, ali samo do granice kad je politiku valjalo realizovati...", dok je govoreći o medijskoj prezentaciji lika Dragana Dabića, autor već prelazio u satiru: "Imao je devojkicu, možda jednu, možda više njih. Ima indicija i da se zaljubio. Šereti kažu da mu zbog te afere uopšte ne treba Hag. Dovoljno je da ga se dočepa Ljiljana Zelen-Karadžić, i zato je Lajčak ne pušta u Beograd!"

Večernje novosti, list s najvećim tiražom u Srbiji, vijest o hapšenju Radovana Karadžića objavio je na naslovnoj strani 22. jula. Osim reakcija domaće i svjetske javnosti o hapšenju, *Večernje novosti* su u ovom broju uspjele pružiti i još neke informacije iz noći hapšenja haškog optuženika.

Novinari su tako prenijeli izjavu njegove supruge Ljiljane Zelen-Karadžić, brata Luke, te advokata Svetozara Vujačića, koji je već tada izjavio da je Karadžić uhapšen u petak (18. jula, op.a.) u autobusu i "da su ga negdje držali tri dana".

Objavljeni su i detalji iz Karadžićeve optužnice, njegova biografija, špekulacije o mjestu i načinu njegovog hapšenja, kao i rekonstrukcija "praćenja hapšenja Karadžića na ulicama Beograda iz minute u minut" – od 22:30, kada je objavljeno da je uhapšen, pa do 02:10, kada je policija rastjerala grupe koje su protestovale pred sudom.

U ovom broju *Večernje novosti* su imale i izvještaj o slavlju u Sarajevu, u kojem se navodi da je "glavni grad izgledao kao kada se proslavljala pobjeda Turske reprezentacije nad Hrvatskom". Također se navodi da su bh. mediji o hapšenju Karadžića izvještavali tek nakon ponoći.

Drugog dana nakon hapšenja Radovana Karadžića definitivno je zaživio njegov "alter ego" – Dragan Dabić. Na naslovnici *Večernjih novosti* je Dabićeva slika, a najavljeni su tekstovi o Karadžiću na prvih sedam stranica.

Novinske stupce u nastavku pune pisanja o tome da se Karadžić krio pod imenom Dragan Dabić i da se bavio alternativnom medicinom, držao predavanja, imao svoju internet stranicu, a pisalo se i o ulici u kojoj je živio u Beogradu (koju su novinari posjetili), kao i kafani u kojoj je "voleo zaguslati".

Dok je objavljeno da su istražni organi najavili da rade na rekonstrukciji njegovog kretanja u godinama bjekstva, novinari su krenuli putem vlastite rekonstrukcije, koja je dovela do poplave nepotrebnih informacija, između ostalog, o čovjeku koji je u Smederevu iznajmio salu u kojoj je Karadžić držao govor.

"Nisam pratio te programe, tako da ni toga dana nisam bio u sali", prenijeli su autori njegovu izjavu.

U ovom broju objavljena je i reakcija sa Pala gdje novinar prenosi priče iz kafane, kao i reportaža iz Karadžićevog rodnog sela u Crnoj Gori koja obiluje rečenicama "niko nije želeo razgovarati", te se prenose nepotrebni citati poput "Rašo se neće javljati na pozive, spava".

Također je objavljen tekst sa nadnaslovom "Svi srpski tračevi i glasine o dvanaestogodišnjem skrivanju Radovana Karadžića", uz koji je prezentirana i mapa "lokacija na kojima se pretpostavlja da je bio Radovan Karadžić".

Pored naslovnice, koja je u cijelosti posvećena Karadžiću, 24. jula opet su o njemu objavljeni tekstovi na prvih sedam stranica.

Između ostalog, prenose se svi detalji do kojih su novinari mogli doći "dežurajući" ispred Specijalnog suda u Beogradu – izjave Karadžićevog brata da je Radovan obrijan i ošišan, najava advokata da će se braniti sam, te kako se ponaša u pritvoru.

I dalje se nastavlja pisanje o mjestima koja je tokom proteklih mjeseci posjetio Dragan Dabić. "Kupovao je vodu od pet litara. Jednom mi je rekao da baš nikada ne pije onu sa česme", rekla je žena iz prodavnice u koju je dolazio.

Iako se o Karadžiću/Dabiću mnogo pisalo, informacija je bilo vrlo malo. Novinari su opisivali sve što im se našlo na putu a da je imalo bilo kakve veze s njim:

"Kroz špijunku stana 19 nazire se skromno uređen Dabićev stan. Na čiviluku, pokraj vrata, okačen šešir. Imao ih je nekoliko, a pod jednim je, priča se, i uhapšen."

Prenose se čak i izjave ljudi koji ne žele razgovarati, poput čovjeka koji kaže: "Odmah izađite napolje", i, pored toga, uglavnom se prenosi "neverica" običnih ljudi koji govore da nisu ni pretpostavljali da je Dabić zapravo Karadžić.

Večernje novosti su ovoga dana razgovarale i sa porodicom Karadžić na Palama. Objavljeni tekst je u duhu saosjećanja sa porodicom, što se vidi iz komentara poput: "Žele Radovanova deca, supruga i unuci da ga zagrlje pre nego što ga pošalju u Hag", a tekst prati velika porodična fotografija sa vjenčanja Radovanove kćerke Sonje.

Istoga dana pojavljuju se i prve špekulacije o Karadžićevoj navodnoj ljubavnici, do kojih *Večernje novosti* dolaze preko neimenovanih izvora.

I 25. jula su naslovnica i prvih sedam stranica posvećene Radovanu Karadžiću. Novinari u svom pisanju pokazuju da su prihvatili priču njegovog advokata o tome da je uhašen tri dana prije nego što je to objavljeno, jer na naslovnoj stranici stoji: "Ni šestog dana posle hapšenja Karadžića ne naslućuje se rasplet".

"Šesti je dan kako haški optuženik Radovan Karadžić nije uzimao hranu", piše u tekstu na drugoj stranici, gdje se i dalje prenose izjave Karadžićevog brata i advokata o svemu što se dešava u pritvoru beogradskog suda, te je objavljen "ekskluzivni" razgovor sa njegovom braćom koja su "ogorčena zbog hapšenja".

Uz naslov "Ljilja pala u postelju" te podnaslov "Želimo samo zagrljaj", prenosi se priča iz kuće porodice Karadžić na Palama. Autor se saosjeća sa porodicom kojoj nije dozvoljeno da otputuje u Beograd:

"Koga bi i inače ugrozili Karadžići na putu od Pala do Beograda sada? Zašto bi nekome smetao taj jedan zagrljaj posle 13 dugih godina? (...) Na nesreću familije Karadžić obrušilo se i likovanje, šenlučenje i radost koju 'emituju' iz Sarajeva. Kroz šta će još proći?"

Ovoga dana opširnije se piše i o Mili Cicak, ženi za koju se tvrdi da je bila u vezi sa Karadžićem. Osim što je navedena njena tačna adresa, čak i broj stana, u tekstu se nudi „opis maltretiranja“. Navodi se kako nije smjela da izađe iz stana, kako je "odolijevala blicevima 20 sati", te da je napokon morala izaći da prošetá psa, kada su novinari snimili njeno "izmučeno lice".

U ovom broju se govori i o strategiji rada Tribunala i suđenju Karadžiću, te o proceduri koju mora proći kada bude izručen. Novinari se pozivaju na izjavu glasnovornice Tribunala Nerme Jelačić, ali ovaj tekst prati fotografija na kojoj je neka druga osoba.

Večernje novosti donose i priče o Draganu Dabiću iz Sarajeva, Rume, Đeraka i Borče, u kojima se uglavnom opisuje kako oni izgledaju i čime se bave.

Dana 26. jula objavljen je razgovor sa Draganom Karadžićem, Radovanovim bratićem, koji otkriva kako mu je godinama pomagao u

bjekstvu. Dragan je, između ostalog, negirao i Karadžićevu vezu sa Milom Cicak govoreći: "U sobi je gajio cveće. Davao je imena biljka-ma. Jedna je bila Ljiljana."

Na trećoj stranici *Večernje novosti* donose nešto sasvim neobično – to je ispovijest Radovana Karadžića o dvanaestogodišnjem skrivanju, koju on "priča" kroz usta "jednog od prijatelja koji su ga juče posjetili u ćeliji Specijalnog suda".

Piše se i o tome da nagrada koja se nudila za informacije o Karadžiću nije nikome pripala. Naslov ovoga teksta ("Džaba lovili glavu") upućuje na to da je stav autora kako je poenta hapšenja u nagradi, a ne u optužnici koja ga tereti za ratne zločine.

Osim o životu Dragana Dabića, piše se o svakodnevnom dešavanjima pred Specijalnim sudom u Beogradu, o žalbi na odluku o izručenju, terminu izručenja Haagu, tvrdnjama da će mu se suditi samo u Haagu, protestima na beogradskim ulicama, porodici Karadžić koja ne može doputovati u Beograd...

Karadžić 27. jula prestaje zauzimati glavno mjesto na naslovnici *Večernjih novosti*. Ovoga dana opet se nagađa kada bi on mogao biti izručen Haagu, te se piše o tome ko ga je sve posjetio u pritvoru Specijalnog suda u Beogradu.

Mila Cicak u ispovijesti ovom listu negira vezu sa Karadžićem, a objavljeni su i novi izvještaji sa protesta koji se svakodnevno održavaju od dana hapšenja.

Ovog dana objavljena je i svojevrsna analiza uticaja suđenja Radovanu Karadžiću na "dejtonsku strukturu BiH", u kojoj novinar nudi "liniju odbrane RS", odnosno načine da se, pozivajući se na Ustav BiH, zaštiti opstanak Republike Srpske.

Solidarisanje sa porodicom Karadžić nastavlja se i kroz "ispovijest Ivana, brata Radovana Karadžića", gdje novinar piše: "Red prošlosti. Red sadašnjosti. Tu su i fotografije od pre 13 godina i više. Ko je mogao da pretpostavi da će zla sudbina Karadžića tako pogoditi."

Dana 28. jula piše se o uticaju hapšenja Radovana Karadžića na političku situaciju u Srbiji, te prijetnjama koje predsjedniku Borisu Tadiću stižu i sedam dana od Karadžićevog hapšenja.

Objavljen je i tekst o tome kako je srpska Služba bezbednosti dugo pratila Karadžića, te da je tri mjeseca bio "u obruču" (što je ujedno i naslov). U tekstu se također nagađa o razlozima zašto je hapšenje obavljeno baš u ovom momentu. Tekst obiluje tajnim "podacima" o tome kako je tekla akcija otkrivanja Karadžića, te provjere njegovog identiteta, pri čemu se autor uopće ne poziva na izvore.

Također piše kako je Karadžić navodno pomagao odbrani Slobodana Miloševića, dostavljanjem nekih dokumenata, što *Večernje novosti* saznaju od "dobro obaveštenih izvora", koji do kraja teksta ostaju neimenovani.

Izvjestavanje o Karadžiću i 29. jula je fokusirano na dnevno-političke teme – otkazivanje sjednice državne i gradske skupštine – te na pripreme koje Luka i Dragan Karadžić obavljaju prije nego što Radovan krene u Haag.

U ovom tekstu iznose se detalji o kupovini novih odijela za Karadžića, te knjigama koje će ponijeti "u torbi za Hag". Sudeći prema načinu pisanja teksta, autor je išao sa Draganom i Lukom u apoteku gdje su "kupovali vitamine" – budući da je objavljen i njihov razgovor sa apotekarkom.

Na istoj stranici se piše o tome na kakvu pomoć Karadžić može računati od Srbije i RS-a pred Tribunalom – "Osim gole odbrane i vere u pravdu, Radovan Karadžić i njegova porodica ne mogu da računaju na novčanu pomoć koju optuženicima Tribunala daju vlade Srbije i Republike Srpske (...) Ako nema dinara i maraka, ima drugih dragocjenih papira. Karadžić će u svojoj odbrani moći da dobija dokumentaciju iz Srbije i RS".

Glavna tema najavljena na naslovnoj strani *Večernjih novosti* 30. jula bio je miting održan noć prije na ulicama Beograda, u organizaciji SRS-a.

Veliki naslov "Miting u haosu" prati i fotografija koja prikazuje sukobe na ulici. U ovim tekstovima se govori kako je sukob prerastao u "ulični rat", te je iz minute u minut opisano šta se dešavalo na ulicama Beograda.

Uz vijest da je "srpska opozicija održala proteste zbog zatvaranja Radovana Karadžića", te podatke o broju povrijeđenih u neredima na protestima, tekst sadrži i poruke koje su na skupu upućivane predstavnicima vlasti.

"Gospodo iz vlasti, od danas imate na leđima sve srpske patriote i u Skupštini i na trgovima. Nema više dnevnog reda. Naš dnevni red je Radovan Karadžić", rekao je Tomislav Nikolić, zamjenik predsjednika SRS-a.

Ovoga dana autori se koncentrišu i na vijesti oko izručenja Radovana Karadžića.

Karadžić je opet na naslovnoj strani na dan izručenja, 31. jula. Uz veliku sliku haškog optuženika objavljen je i naslov "Krive ga za sve", koji donosi tekst o zločinima za koje je optužen.

Novinari *Večernjih novosti* ostaju vjerni svakodnevnoj tradiciji, te i ovoga dana prenose izjave Karadžićevog advokata, koji otkriva da nije poslao žalbu na odluku o izručenju, te da se Karadžić neće odmah izjasniti o krivici pred sudijama.

Na drugoj stranici je tekst o tome "kako se spremao na put i proveo posljednje sate među Srbima", u kojem autor opisuje "pakovanje" Radovana Karadžića i njegov put u Haag:

"Ne tako davno, pre četiri godine, objavio je roman 'Čudesna hronika noći'. Poslednji roman... Ova poslednja zatvorenička noć, nova je ču-

desna hronika. Predveče je, kažu, bio sasvim miran, dok su se tukli zbog njega na beogradskim ulicama pakovao je stvari, kada su već završili – on je krenuo na težak i neizvestan put... Tačno u 3:45... Zora ga je dočekala u Hagu! Kakva noć, kakva hronika!"

Dnevni list **Blic** je izvijestio o Karadžićevom hapšenju 22. jula već na naslovnoj strani, te je na četvrtoj stranici objavio vijest o tome da je uhapšen tri dana ranije, gdje se navodi da je "prema saznanjima *Blica* iz izvora bliskog istrazi" on zapravo lociran prije mjesec dana.

Istog dana objavljena je i kraća biografija Radovana Karadžića, reakcije političara iz Srbije i BiH, kao i kratki opis atmosfere u Republici Srpskoj i Federaciji BiH.

Prenesena je i izjava koju je *Blicu* dao Radovanov brat Luka, te reakcija supruge Ljiljane Zelen-Karadžić data drugim medijima.

Sljedećeg dana naslovnica *Blica* najavljuje tekstove o Draganu Dabiću kao "otkrivanje tajnog Karadžićevog života", uz naslov "Radovan zaljubljeni guru".

U tekstovima najavljenim na naslovnici piše se o tome ko je Dragan Dabić, a glavni sagovornici su ljudi koji su bili s njim u kontaktu, i koji opisuju kakav je bio, te kakav je utisak na njih ostavio.

O praksi "Doktora Dabića", i tome kako je "lečio pokretima ruku iznad tela", govorila je neimenovana sagovornica *Blica*, dok su o njemu svoje utiske iznijeli i vlasnik kafane "Luda kuća", komšije iz zgrade u kojoj je živio, te prodavačica kod koje je kupovao.

"To veče, sećam se, svima u kafani je rekao: 'Deco moja, vi ste srpsko bogatstvo i uvek negujte gusle i tradiciju'", rekao je sagovornik iz "Lude kuće".

Objavljen je i razgovor sa mještanima naselja Batajnica, gdje je navodno Karadžić uhapšen. Autor počinje priču informacijom da je Karadžić uhapšen "još u petak" (18. juli), koju su saznali "od prodavačice koja nije htela da se predstavi, a koja je to saznala od mušterije".

U ovom broju iznosi se više detalja o samom hapšenju i privođenju u beogradski sud, pri čemu se autor poziva na "izvor *Blica*". "Izvor" navodi šta je Karadžić rekao advokatu u "poverljivom razgovoru", te šta je rekao sudiji prilikom saslušanja.

Dan nakon hapšenja Radovana Karadžića *Blic* je objavio i intervju sa Javierom Solanom, visokim predstavnikom EU-a za vanjsku politiku i sigurnost, u kojem se govori koliko će hapšenje doprinijeti Srbiji na putu ka Evropskoj uniji.

Blic 24. jula piše o Draganu Dabiću iz Rume, te iznosi sumnju u to da je Karadžić možda uzeo identitet "poginulog rezerviste".

Na naslovnoj strani najavljen je tekst "Ko je Mila Cicak", koji na četvrtoj stranici donosi izjave poznanika i komšija Mile Cicak koji govore o njoj.

"Oblači se 'ništa ekstravagantno, farmerke i bluza'. Svako bi joj dao manje od 53 godine. Kažu: 'Voli da uživa, da ode na reku, dobra klopaa'", navodi autor, a uz to objavljuje njenu tačnu adresu, kao i fotografiju na kojoj se vidi njen stan. Jedini imenovani sagovornik u tekstu je "komšinica Kosa".

Na trećoj stranici su informacije dobivene od advokata, koji govori da će se Karadžić braniti sam, te negira navode o ljubavnici ističući da je "oduvijek bio patrijarhalnih načela". Advokat govori i o uslovima u pritvoru:

"Čuvari su prema njemu (Karadžiću, op.a.) izuzetno korektni, ali im je dozvoljena samo oficijelna komunikacija, koja počinje i završava se sa: 'Izvolite, da li vam nešto treba i slično'. Jedino što od njih traži je kisela voda koju donose iz kantine."

Na šestoj stranici je veliki tekst o "transformaciji" Karadžića i promjeni njegovog izgleda u kojem za *Blic* govore psiholozi i glumci.

Vijest 25. jula, ako je suditi po naslovnoj strani, jeste Karadžićev "mentor" Mina Minić, koji kaže da je "uveo Radovana u svet bioenergije".

"Bio je onako raščupaniji, a ja sam ga prihvatio kao jednog umornog čoveka. Ponudio sam mu smeštaj. Hteo je sve da vidi i zbog toga sam mu dao ime David", kazao je Minić.

U sklopu ovog teksta je i jedan kraći u kojem se navodi da je Mila Cicak znala pravi Karadžićev identitet, što *Blic* saznaje "iz pouzdanih izvora".

Na drugoj stranici je komentar Peđe Obradovića, koji piše o tome da priča o Draganu Dabiću baca sjenu na zločine za koje je optužen Radovan Karadžić.

"Svako je nevin dok se ne dokaže suprotno, ali navodi optužnice opominju. Da se od drveta sapunice o tajnom životu Radovana Karadžića ne vidi šuma strašnih optužbi od kojih je i počela priča o iscelitelju Draganu Davidu Dabiću", ističe on.

Ovoga dana objavljen je tekst o prijetnjama koje je nakon hapšenja primio "državni vrh" Srbije, pisanju hrvatskih medija da je Karadžić ljetovao u ovoj zemlji 2006. godine, kao i informacije o Draganu Dabiću iz Rume i Sarajeva, te razgovori sa još nekim "Draganima Dabićima".

Sljedećeg dana, 26. jula, detaljnije je razrađena informacija da je Karadžić 2006. godine boravio u Hrvatskoj, te da je "sa hrvatskim pasošem lečio po Evropi" – navode se pisanja hrvatskih medija o porodici kod koje je boravio na moru, te bečkih medija o njegovom identitetu "Petar Glumac".

Pozivajući se na izjavu Milorada Dodika iz 2005. godine, te dijelove knjige Biljane Plavšić u kojima govori o "Karadžićevim malverzacijama", *Blic* piše i o tome kako je 1997. godine Karadžić "odneo milione iz Narodne banke RS".

Ovoga dana stranice *Blica* zauzimale su informacije o mogućem terminu izručenja Karadžića Haagu, protestima na ulicama Beograda, "molitvi za Karadžića" organizovanoj u Republici Srpskoj, o izjavama Miroslava Lajčaka u vezi sa povratom dokumenata članovima Karadžićeve porodice, o godinama njegovog skrivanja...

Dana 27. jula *Blic* je plasirao informaciju o tome kako je Karadžić BIA-i anonimno prijavljen kao "nekakav alternativac čiji glas liči na Karadžićev", što saznaju u "krugovima bliskim istrazi".

"Iz izvora bliskih pravosuđu" se navodi da su od tada, sve do hapšenja, službenici BIA-e pratili Karadžića i radili na potvrđivanju njegovog identiteta.

Na drugoj stranici je i intervju sa Miloradom Dodikom, koji ističe da "očekuje fer suđenje u Hagu", te kako je hapšenje Karadžića u Republici Srpskoj tretirano kao "normalan događaj".

Život Dragana Dabića aktuelan je i 28. jula, kada *Blic* donosi "Ispovest travara Vojislava Đudurovića iz Banjaluke", koji je "nekoliko puta prespavao kod Dabića".

"Na naše pitanje da li je Dabiću doneo nešto na poklon, Đudurović kaže: – Doneo sam mu eliksir za srce i još nekoliko proizvoda od divljeg kestena (...) Sledećeg jutra prvi sam ustao, istuširao se i namazao jabukovim sirćetom, što sam i Dabiću preporučio kao odličan jutarnji stimulans. (...) on mi je demonstrirao svoj visak, a ja njemu pire od kestena kao izvor zdravlja", detalji su iz ovog razgovora.

Narednog dana slijedi izvještaj kako "Radovanovi jataci sada štite Mladića", odnosno kako bivši uposlenici istražnih organa vjeruju da se preostali bjegunci kriju na isti način kao i Karadžić.

Na četvrtoj stranici je tekst o tome kako su u stanu Radovana Karadžića pronađene kopije dokumenata VRS-a, a na narednoj o tome kako ga u Scheveningenu "čeka spremna čelija".

Na šestoj stranici se navodi kako počinje postupak izručenja, dok se u antrfileu spominju protesti Demohrišćanske stranke Srbije zbog toga što Karadžića posjećuje "kako ko hoće i kada hoće", a tu privilegiju nemaju drugi pritvorenici.

Izvještavanje *Blica* 30. jula fokusirano je na ishode protesta održanih prethodne noći, koji su završili nemirima. Uz naslov "Huligani ponovo lomili Beograd", objavljen je detaljan izvještaj sa protesta koje je organizovala SRS.

U tekstu "Specijalni plan za izručenje Karadžića", objavljenom na četvrtoj stranici, autor iznosi nagađanja o tome na koji način bi haški optuženik mogao otputovati u Tribunal. Tekst još podsjeća na izručenja Slobodana Miloševića, Stojana Župljanina, te još nekih haških optuženika.

"To je on!", naslov je koji 31. jula objavljuje *Blic* uz veliku novu fotografiju Radovana Karadžića. Na narednoj stranici objavljen je i detaljan opis njegovog novog izgleda.

“Obučen u svetloplavu majicu na kojoj se nalazi sitni amblem na kome je američka zastava, ne odaje utisak da je previše zabrinut”, navodi se u tekstu.

Glavna vijest ovoga dana bilo je prebacivanje Karadžića u Haag, koje su novinari *Blica* “ispratili” iz minute u minut, i to pred beogradskim sudom i na aerodromu. Tekst prate i fotografije vozila – ispred suda i na aerodromu – kao i fotografija holandskog helikoptera kojim je prebačen u pritvorsku jedinicu.

Objavljene su i pozitivne reakcije na izručenje, sažetak optužnice protiv Radovana Karadžića, kao i informacija da je Miroslav Lajčak vratio dokumente njegovoj porodici.

Na naslovnoj strani je i najava Karadžićevog prvog pojavljivanja pred sudijama u Haagu, a pored toga spominje se i da je njegov advokat najavio da se neće odmah izjasniti.

Na dan izručenja piše se i o neredima na mitingu koji je organizovala SRS, uz naslov “Radikali odgovorni za nemire”.

Blic se bavi i procjenama kolika je šteta uzrokovana neredima na ulicama Beograda. Navodi se da su “huligani” za pola sata napravili štetu od oko tri miliona dinara, a veliki tekst prate i brojne fotografije na kojima se vide ostaci nereda na ulicama.

CRNA GORA

Monitoringom pisanja medija o hapšenju Radovana Karadžića u Crnoj Gori bili su obuhvaćeni nezavisni dnevnik *Vijesti*, te dnevni list *Republika* i dnevne novine *Dan*. U periodu koji je značajan za ovu analizu (od 22. do 31. jula 2008. godine), objavljeno je više od 100 tekstova koji su govorili o Radovanu Karadžiću, dok su istim temama bile posvećene dvije (*Vijesti*), četiri (*Republika*), odnosno šest (*Dan*) naslovnih stranica.

Ono što je karakteristično za pisanje ovih listova jesu dugački tekstovi pretrpani različitim aspektima događaja, te njihova izlomljenost brojnim antrfileima, koji su često tematski nepovezani. Također je evidentno da su se u ovom periodu crnogorski mediji oslonili isključivo na prenošenje pisanja drugih medija i novinskih agencija.

Vijest o hapšenju Radovana Karadžića osvanula je na naslovnici crnogorskog lista *Republika* 22. jula. Pored osnovne informacije, ovoga dana se još piše o zločinima za koje je optužen bivši lider bosanskih Srba, te se prenosi izjava haškog tužioca Sergea Brammertza, koji je "pozdravio hapšenje".

Iako je tekst potpisan, predstavlja kompilaciju izvještaja drugih medija.

Već narednog dana širi se priča o Radovanu Karadžiću i to u novom kontekstu. Na naslovnoj strani je objavljena fotografija na kojoj je on kao Dragan Dabić, i podaci o lažnom identitetu pod kojim se navodno godinama skrivao, uz veliki naslov "Šetao Srbijom uzduž i poprijeko".

Na narednim stranicama piše se o tome kakva je ličnost bio Dragan Dabić, ko je sve imao kontakt s njim proteklih godina, detalji o njegovoj praksi i bavljenju alternativnom medicinom, i priča se razlaže do te mjere da "sagovornica koja je željela ostati anonimna" govori da je pila s njim čaj na Terazijama.

Ovoga dana prenose se i agencijski izvještaji o tome kako je Karadžića u pritvoru posjetio brat Luka, te kako to nisu u mogućnosti učiniti i članovi njegove porodice s Pala, kojima su odlukom Visokog predstavnika u BiH oduzeti lični dokumenti.

U okviru ovog teksta nudi se i antrfile s naslovom "Uhapšen u petak?", gdje se prenosi izjava Karadžićevog advokata o tome da je uhapšen tri dana prije nego što je to objavljeno (18. jula, op.a.).

Daljnji tekstovi donose informacije o izručenju Haagu i protestima u Beogradu, kao i reakcije međunarodnih faktora (EU, SAD, NATO) na hapšenje, gdje se ističe kako je to "otvorilo vrata Evrope Srbiji". Osim ovih, prenesene su i reakcije zvaničnika iz Srbije i regiona – Sarajeva, Zagreba i Banje Luke.

Naslovna strana *Republike* 24. jula najavljuje nove informacije koje su dali oni što imaju pristup Karadžiću u pritvorskoj jedinici – njegov brat i advokat – a koji govore da je "povratio stari izgled", te da se pred sudom namjerava braniti sam.

"Izgleda kao i prije 14 godina. Obrijan je, podšišan i zaprepašćujuće – nije uopšte stariji", prenosi se izjava njegovog advokata Svetozara Vujačića.

U istom tekstu se detaljnije govori o Karadžićevom navodnom ranijem hapšenju, odnosno iznose se insinuacije da je kidnapovan, te se piše o protestima na ulicama Beograda, kao i navodnoj Karadžićevoj ljubavnici. O ovome se govori pozivajući se na "različite verzije pisanja medija".

Prvi put kada se *Republika* ne poziva na agencijske vijesti jeste kada govori o rođacima iz rodnog sela Radovana Karadžića, koje je njihov novinar posjetio. To je kratka reportaža o dvoje staraca – Nedeljku i Julki Karadžić – koji govore da je on dobar čovjek, te da nije trebao biti uhapšen.

"Branio je Srbe, a Srbi ga uhapsili. (...) Uvijek sam ga podržavala i podržavaću, jer on nije ratni zločinac, kako ga optužuju. Bio je najbolji Karadžić, a eto šta mu se dogodi u zemlji koju je najviše volio. Vala su prećerali", navodi Julka Karadžić.

Već 25. jula Karadžić nije na naslovnici, i tada se u *Republici* na 12. i 13. stranici objavljuju tekstovi o mogućoj izmjeni optužnice, o zločinima koji mu se stavljaju na teret, protestima protiv hapšenja, Draganu Dabiću iz Rume, te o tome gdje se skrivao tokom godina.

"Jedna od lokacija na kojima je boravio Radovan Karadžić je stan u jednoj zemunskoj ulici. Haški optuženik je tu, kako se tvrdi, posjećivao prijateljicu Milevu Cicak tokom posljednjih godina skrivanja. (...) A taj haški bjegunac ljetovao je 2006. godine na Čiovu kod Splita", navodi se.

Na 13. stranici objavljen je tekst o Karadžićevim "novčanim malverzacijama", u kojem se prenose dijelovi knjige Biljane Plavšić i citat Milorada Dodika, premijera Republike Srpske, iz 2005. godine, koji govori da je Karadžić "odnio oko 36 miliona maraka iz Narodne banke RS".

Po uzoru na prethodne dane, i 26. jula *Republika* donosi mnoštvo isprepletenih informacija o Radovanu Karadžiću i Draganu Dabiću. Pi-

še se o tome da je Karadžić navodno tokom bjekstva boravio u Beču, te da je tri mjeseca živio pod imenom Petar Glumac:

"Bečki 'Kurir' je juče objavio da je najtraženiji haški optuženik Radovan Karadžić, pod imenom 'Pera', navodno liječio pacijente i u glavnog gradu Austrije, gdje je došao sa hrvatskim pasošem."

Ovoga dana objavljen je i tekst o prijetnjama Borisu Tadiću koje je iznijela Vjerica Radeta, poslanica Srpske radikalne stranke, poručujući mu da se "u Srbiji izdaja ne prašta".

Dana 28. jula na naslovnici je najavljen intervju sa Momirom Stojanovićem, bivšim direktorom Vojno-bezbjednosne agencije, koji govori da je Rade Bulatović, bivši direktor BIA-e, "izručio Karadžića" (što je ujedno i naslov).

"Da je novoimenovani šef Bezbjednosne informativne agencije, Saša Vukadinović, za samo 24 sata od stupanja na dužnost uspio da locira i uhapsi najtraženijeg haškog bjegunca je priča u koju bi i mala djeca u Srbiji teško povjerovala", uvod je u ono što će dalje sagovornik prezentirati.

U ovom izdanju opet se piše o tome šta hapšenje Karadžića znači za Srbiju na putu ka Evropskoj uniji, o čemu za *Republiku* govori Tanja Mišćević, šef Kancelarije Vlade Srbije za pridruživanje EU-u, koja to naziva "dodatnim vjetrom u jedra evropskih integracija".

Na 12. stranici objavljena je bizarna informacija kako je – prema izjavama koje je talijanskim medijima dao njegov bratić Dragan – Radovan Karadžić bio u Italiji, gdje je gledao utakmice fudbalskih klubova Inter i Lazio, te kako mu se "veoma sviđela Venecija".

Antrfile koji prati ovaj tekst govori da su Inter i Lazio "klubovi sa desničarski nastrojenim navijačima".

Dana 24. jula, na naslovnoj strani **Vijesti** objavljena je informacija kako je Radovan Karadžić u pritvorskoj jedinici ošišan i obrijan, te da izgleda "kao prije".

U velikom tekstu koji je objavljen na osmoj i devetoj stranici, pozivajući se na brojne agencije i pisanja srbijanskih i svjetskih medija, izvještava se o mogućem terminu izručenja i najavama žalbe na odluku o izručenju. Potom se navode tvrdnje advokata da će se Karadžić braniti sam, te da se namjeravao predati naredne godine, "kako bi mu se sudilo u Srbiji". Neizostavna je i informacija da je Karadžić uhapšen tri dana prije nego je to saopćeno.

Ovaj tekst još obuhvata sve dotadašnje informacije o Karadžićevom lažnom identitetu pod imenom Dragan Dabić, boravku u kafani "Luda kuća", te druge priče. Antrfile koji prati tekst uključuje informacije o Mili, "ženi koja je navodno bila ljubav njegovog života", te izjavu u kojoj se Karadžićeva kćerka Sonja zahvaljuje Miloradu Dodiku, premijeru Republike Srpske, na pomoći koju im je ponudio, dok odbija komentarisati priče o hapšenju i lažnom identitetu svog oca.

Vijesti ovoga dana podsjećaju i na optužbe koje se Karadžiću stavljaju na teret, te ga u jednom dijelu teksta nazivaju "Bosanskim kasapihom".

Narednog dana, 25. jula, *Vijesti* prenose izjavu lidera Demokratske unije Albanaca – Ferhata Dinoshe – koji smatra da bi hapšenje Karadžića i "euforija oko njegovog izručenja" mogli poslužiti za odlučnije djelovanje Crne Gore u priznavanju Kosova.

Na stranici 12, u tekstu pod naslovom "Ko je izdao ličnu kartu Karadžiću?", navodi se, pozivajući se na brojne novinske agencije, da podaci koje je koristio Karadžić odgovaraju podacima čovjeka iz Rume. Prenose se i izjave brata Dragana Dabića koji je poginuo u Sarajevu, koji je "zapanjen" činjenicom da je Karadžić koristio to ime.

Dana 26. jula najviše pažnje je posvećeno tome kada bi Karadžić mogao biti izručen Haagu, njegovim mogućnostima da se brani sam pred tamošnjim sudom, a čitaocima *Vijesti* podsjećaju i na to da Miroslav Lajčak, Visoki predstavnik u BiH, nije donio odluku o povratu dokumenata članovima Karadžićeve porodice na Palama.

Tri antrfilea prate ovaj tekst – u jednom se piše o kursu bioenergetike koji je Karadžić završio dok je bio u bjekstvu, drugi govori o tome gdje je sve bio tokom bjekstva (pozivaju se na pisanje bečkog *Kuriera*, koji navodi da je "Doktor Pera liječio i u Beču"), i treći o odšteti koju bi Karadžić trebao isplatiti žrtvama rata u BiH koje su ga tužile pred američkim sudom.

Istog dana se na 30. stranici prenosi pisanje *Reutersa* o tome za šta će se suditi Karadžiću (dijelovi iz optužnice) i šta bi to suđenje trebalo otkriti.

"Na suđenju treba da se pročešlja brdo dokaza: od njegovog tajnog dogovora o imunitetu sa Ričardom Holbrukom – koji Holbruk negira – do detalja o nepoznatim zločinima nad Srbima", piše *Reuters* a prenose *Vijesti*.

U dodatku koji je uz *Vijesti* objavljen ovoga dana, na prvoj stranici je komentar Balše Brkovića, gdje autor piše o zločinima za koje je Karadžić optužen, ali na način da mu je već "presudio" ("ratni zločinac, ubica Sarajeva"). Također sa dozom ironije govori o njegovom lažnom identitetu:

"Tako logično – Dabić se, kao psihijatar, dakako – najljepše osjećao u Ludoj kući. Tu je bio, što bi se reklo, na svome."

I 27. juli obilježilo je prenošenje informacija iz drugih medija, u kojima se navodi da se još uvijek ne zna da li je Karadžićev advokat poslao žalbu na odluku o izručenju, o proceduri prije izručenja i po dolasku u Haagu, te o optužbama za ratne zločine.

Prenosi se i razgovor sa Draganom Karadžićem objavljen u beogradskim *Večernjim novostima*, u kojem on govori da je "jedini Karadžićev jatak".

U istom tekstu se, između ostalog, piše i o mirnim protestima koji su održani u gradovima Republike Srpske, pod nazivom "Hod za Srpsku i snaga molitve".

Pisanje *Vijesti* o Karadžiću prekida se sve do 30. jula, kada je, pored teksta da se nakon hapšenja Karadžića u Bruxellesu razmatra privremeni trgovinski sporazum EU – Srbija, objavljen tekst londonskog *Guardiana* o progresivnosti Borisa Tadića, predsjednika Srbije, te perspektivi zemalja Balkana za ulazak u EU.

"Hajde da onda glasno kažemo ono što se šapuće u svakom evropskom kabinetu. Projekat Evropske unije nije kompletan dok učlanjenje Zapadnog Balkana ne bude kompletno", navodi se.

Na dan izručenja Radovana Karadžića Tribunalu u Haagu, 31. jula, ovaj haški optuženik ponovo se našao na naslovnici *Vijesti*, uz objavu "Radovan pred sudom".

Osim podataka o procesu izručenja, objavljena je i njegova biografija, te navodi iz haške optužnice. Prvi i jedini put, pozivajući se na brojne agencije, *Vijesti* objavljuju priču o žrtvama rata u BiH.

"Genocid, opsada i masakr za mnoge ljude u Bosni su mnogo više od riječi u Karadžićevoj optužnici. One predstavljaju godine patnje, smrti i košmara koje će ih uvijek progoniti. 'Karadžić mi je oduzeo život, ukrao je moju mladost, ukrao je sve', kazala je Edina...", navodi se u tekstu, uz brojne izjave drugih žrtava rata.

U ovom izdanju je objavljen i prvi tekst koji nije agencijska vijest ili prenošenje pisanja drugih medija, a piše se o protestu u Beogradu zbog hapšenja Radovana Karadžića, na kojem je učestvovao poslanik Srpske liste Dobrilo Dedeić.

"Tačno je da smo večerali suzavac koji nam je servirao Boris Tadić", rekao je *Vijestima* Dedeić, uz dodatak da je predsjednik Srbije "izdao najskuplju srpsku glavu današnjice".

Dan je o hapšenju Radovana Karadžića izvijestio odmah narednog dana, 22. jula, kada je na naslovnici najavljeno da je "lišen slobode nekadašnji predsjednik Republike Srpske".

Tekst na osmoj i devetoj stranici, pored osnovnih informacija o hapšenju, sadrži još i podsjećanje na Karadžićevo dugogodišnje skrivanja, zločine za koje je optužen u Haagu, kao i njegovu biografiju.

Dan je 22. jula prenio i prve reakcije političara iz Srbije, kao i Sergea Brammertza, glavnog haškog tužioca.

Narednog dana, pored znatno većeg broja reakcija svjetske i domaće javnosti na hapšenje, *Dan* donosi i detalje iz života Dragana Dabića – priče o tome da je radio kao doktor alternativne medicine, te da je držao brojna predavanja u Srbiji.

"Kao ugledan stručnjak pisao je i za specijalizovane časopise", navodi se, između ostalog, u ovom tekstu.

Ovoga dana Svetozar Vujačić, Karadžićev advokat, obavijestio je medije pred Specijalnim sudom u Beogradu da je haški optuženik uhapšen tri dana ranije, što je prenio i ovaj dnevni list.

Na devetoj stranici *Dan* prenosi izjavu Andrije Mandića iz Srpske narodne stranke Crne Gore, koji "kritikuje srbijansku političku elitu zbog hapšenja Radovana Karadžića". Tekst nosi naslov "Osramotile se haške sluge", a u njemu Mandić veliča Karadžića govoreći da se on borio za Srbe u BiH, dok izražava nepovjerenje prema Tribunalu u Haagu i naziva ga "instrumentom za vještačko pripisivanje krivice isključivo srpskom narodu".

Pored ove, *Dan* je prenio i brojne druge reakcije u kojima različiti funkcioneri izražavaju svoje negodovanje zbog hapšenja Radovana Karadžića, kao i kritike na rad Tribunala u Haagu.

Veliki prostor na stranicama *Dana* zauzela je i reportaža iz Karadžićevog rodnog sela Petnjica, pod naslovom "Srpstvo kliče, Tadiću izdajniče", u kojoj novinar ovog lista prenosi izjave rođaka i komšija haškog optuženika, koji su ogorčeni zbog hapšenja.

Dana 24. jula ovaj crnogorski dnevni list prenosi izjavu Karadžićevog advokata, koji ističe da se haški optuženik namjeravao predati početkom 2009. godine kako bi mu se sudilo u Srbiji, te još jednom podsjeća na to da je uhapšen 18., a ne 21. jula.

U istom tekstu prenose se pisanja o Karadžićevim posjetama beogradskoj kafani "Luda kuća", gdje je "pio šljivovicu i svirao gusle", kao i o prodavnici u kojoj je kupovao životne namirnice, gdje su ga zapamtili po neobičnom izgledu.

"Govorio je da mu kosa i brada služe da kroz njih prima energiju", prenosi se pisanje dnevnog lista *Alo*.

U ovom broju *Dan* je svoje čitaoce izvijestio i o apelu brojnih zvaničnika da Miroslav Lajčak, Visoki predstavnik u BiH, vrati lične dokumente članovima porodice Radovana Karadžića, kako bi ga mogli posjetiti u Beogradu.

Na 18. stranici objavljen je komentar Veselina Đuretjća, člana Odbora za istinu o Radovanu Karadžiću, pod naslovom "Žrtva zavjere", u kojem autor piše o tome kako su se "sile Zapada" urotile protiv Srba i kako im je osnovni cilj "prebaciti odgovornost na žrtvu".

"Istorija će reći: Karadžić i njegov srpski narod su žrtve bjelosvjetske zavjere (...) Žao mi je što je dr Karadžić dopao Hagu, simbolu sluganstva prema zapadnoj neprincipijelnoj politici", stoji u ovom tekstu.

Sljedećeg dana jedna od glavnih vijesti o Karadžiću u *Danu* je inicijativa koja je u Plužinama i Nikšiću pokrenuta zbog hapšenja Radovana Karadžića, sa naslovom "Pivljani se odriču Tadića", a kojoj je cilj da Boris Tadić, predsjednik Republike Srbije, bude isključen iz plemena Pivljana zbog "sramote koju je nanio hapšenjem Karadžića".

Dan je iz beogradskih *Večernjih novosti* prenio izjave Alekse Buhe, bivšeg ministra vanjskih poslova Republike Srpske, o postojanju "sporazuma između Karadžića i Bijele kuće" o njegovom napuštanju politike u zamjenu za oslobađanje od haške optužnice.

Među vijestima o Karadžiću ovoga dana našla se i tvrdnja njegovog advokata da su mu se javila tri svjedoka koja kažu da je bivši predsjednik RS-a uhapšen 18. jula, te pisanje *Slobodne Dalmacije* o tome kako je haški optuženik 2006. godine ljetovao u blizini Splita.

Dan u ovom broju ima reportažu koja je napravljena u beogradskoj kafani "Luda kuća", gdje posjetioci govore o tome koje je pjesme Karadžić volio, šta je pio, te o čemu je pričao.

Peti dan nakon hapšenja Radovana Karadžića, 26. jula, *Dan* izvještava o zdravstvenom stanju haškog optuženika, te njegovom ponašanju i aktivnostima u pritvoru beogradskog suda.

"Bivši predsjednik RS Radovan Karadžić je odličnog zdravstvenog stanja a njegov krvni pritisak je danas 130 sa 80, što je idealno, s obzirom na njegove godine", stoji u tekstu.

Ovog dana objavljena su i dva teksta vrlo sličnog sadržaja. Prvi potpisuje 25 srpskih pisaca Crne Gore, dok je drugi saopćenje za javnost Društva srpskih književnika Crne Gore i Hercegovine. U oba teksta se hapšenje Radovana Karadžića tretira kao "izdaja", a ne izostaju ni kritike na račun rada Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju.

"Nije Radovan Karadžić sa svojim vojnicima napravio masakr nad ne-dužnim i razoružanim pripadnicima JNA u sarajevskoj kasarni 'Viktor Bubanj'. Učinio je to Alija Izetbegović (...) Opšte je poznato u tzv. haškom sudu, što se nas Srba tiče, ne sudi se po pravdi nego po nepravdi", stoji u prvom tekstu.

Najvažnija vijest, sudeći po naslovnici *Dana* od 27. jula, jeste činjenica da je mitropolit crnogorsko-primorski posjetio i pričestio Karadžića u pritvoru.

Istog dana objavljene su vijesti da su u Republici Srpskoj organizovani mnogobrojni skupovi podrške Karadžiću, kao i izjava Dragana Karadžića, Radovanovog bratića, da je on bio "jedini jatak" haškom optuženiku.

Na istoj stranici je i tekst o tome da je Karadžić boravio u Beču kao "Petar Glumac" ili "Doktor Pera", o čemu *Dan* izvještava pozivajući se na pisanja austrijskih medija.

Dan je o Karadžiću nastavio pisati i 28. jula, kada se na stranicama ovog lista moglo pročitati o tome kako je haški optuženik sve vrijeme skrivanja "posebnim kanalima" dostavljao dokumente, te pomagao odbrani Slobodana Miloševića i Vojislava Šešelja. Ovu informaciju *Danu* je potvrdio Milivoje Bata Ivanišević, član međunarodnog odbora za odbranu Radovana Karadžića i tima odbrane Slobodana Miloševića.

Antrfile teksta donosi informaciju dobivenu od Dragana Karadžića, o tome da njegov stric u pritvoru čita *Dan*.

"Posjetio sam ga juče kao i svaki drugi dan. Dobar dio vremena proveo je čitajući Vaš list. Zanima ga šta se dešava u Crnoj Gori i šta 'Dan' piše o njemu", kazao je Dragan Karadžić.

Od različitih agencija koje se pozivaju na "izvore iz Specijalnog suda", *Dan* 29. jula prenosi da je Karadžić "miran i spokojan pred izručenje Haškom tribunalu", kao i detaljne informacije o njegovom boravku u pritvoru.

"Izvori iz Specijalnog suda navode kako Karadžić vrijeme provodi u majici, šortsu i papučama, a odijelo je obukao samo kada ga je prije dva dana u čeliji posjetio mitropolit Amfilohije. Kako tvrde, poslije razgovora sa mitropolitom i pričešća, Radovan se stalno smiješi", stoji u tekstu.

Dan prenosi i "pisanje lokalnih medija" o tome kako Muhamed Šaćirbegović, bivši ambasador BiH u Ujedinjenim nacijama, tvrdi da je postojao dogovor između američkih vlasti i Karadžića. U ovom tekstu autori se ponovo pozivaju i na izjave Alekse Buhe, te još nekih političara iz tadašnjeg vremena, koji također govore o postojanju ovog dogovora.

Pored toga, o cjelokupnoj situaciji koja je vladala u periodu kada je Karadžić donosio odluku o povlačenju iz javnog života govori sagovornik *Dana* "koji želi ostati anonimn".

"Tadić je veleizdajnik" – veliki je naslov *Dana* od 30. jula, koji iza sebe krije tekst o protestnom skupu zbog hapšenja Radovana Karadžića održanog 29. jula u Beogradu. Najviše prostora posvećeno je opisivanju atmosfere na skupu, te dijelovima govora onih koji su se obratili okupljenoj masi, među kojima je bilo i crnogorskih političara.

Tek u posljednjem antrfileu koji prati ovaj tekst navedeno je da je tokom protesta "došlo do oštih sukoba sa policijom", te da je "policija tukla bez milosti".

Narednog dana udarna vijest je bila da je Karadžić izručen Haagu, te da će se prvi put pojaviti pred sudijama u Tribunalu. Također su prenesene izjave glavnog haškog tužioca sa press-konferencije održane nakon izručenja.

U sklopu ovoga teksta objavljeno je nekoliko antrfilea koji sadrže različite informacije – da su Karadžićevoj porodici u BiH vraćeni dokumenti, optužbe Tomislava Nikolića, zamjenika predsjednika Srpske radikalne stranke, da je za sukobe na protestu "kriv Boris Tadić i Ministarstvo unutrašnjih poslova", te izjava Predraga Popovića, predsjednika Narodne stranke u Crnoj Gori, koji osuđuje miting podrške.

Na kraju su još objavljene i informacije o broju povrijeđenih u neredima koji su nastali tokom mitinga podrške Radovanu Karadžiću.

HRVATSKA

Monitoring hrvatskih medija o izvještavanju o hapšenju Radovana Karadžića podrazumijevao je pregled pisanja dvaju sedmičnika i triju dnevnih novina (*Nacional*, *Globus*, *Jutarnji list*, *Slobodna Dalmacija* i *Vjesnik*) u periodu od 22. jula, dana nakon hapšenja, do 31. jula, kada se Karadžić prvi put pojavio pred Haškim tribunalom.

Ukupno je pregledano 186 tekstova. Najviše pažnje ovom događaju posvetio je najtiražniji dnevnik u Hrvatskoj *Jutarnji list*, koji prvi tekst objavljuje dan nakon hapšenja, 22. jula. Istog dana vijest o hapšenju objavio je i *Vjesnik*, dok je *Slobodna Dalmacija* prvu vijest imala tek 23. jula.

Kada je riječ o sedmičnicima, koncentrisali su se više na analize gdje se Karadžić krio 13 godina i ko mu je pomagao. Tekstovi najvažnijih komentatora u sedmičnicima također se dotiču hapšenja i ostavštine Radovana Karadžića.

Globus je nakon hapšenja a prije isporučenja Haagu imao jedno izdanje i to 25. jula. Uvodni komentar Tanje Torbarine otvara pisanje o Karadžiću. Torbarina iz mase vijesti koje su se pojavile toga dana izvlači najbizarniju, ukazujući time na apsurdnu igru medija koji se natječu ko će imati informaciju više. Ona piše o vijesti da je Karadžić uhapšen kada se spremao za ljetovanje na Čiovu, kraj Trogira:

“Već se bio spakirao, a onda ga uhapsilo u Beogradu. Navodno u autobusu. Bio se umorio držeći predavanja o meditaciji... Normalno da se bavio alternativnom medicinom. Na principu: koga ne ubije, taj ostane živ.”

Na naslovnoj *Globusa* je najavljena analiza “Otkrivamo: Špijun koji je izdao Karadžića”, u kojoj se na pet stranica razlaže teorija o tome kako je “Rade Bulatović, dojučerašnji šef tajne policije BIA, koji je osiguravao Karadžiću višegodišnje skrivanje, prošlog tjedna, nakon odlaska sa funkcije”, haškog optuženika otkrio vlastima. Većina izvora u tekstu su neimenovani, mada “dobro upućeni”, te se do detalja razlaže Karadžićevo skrivanje.

Ukazujući na značaj hapšenja, kolumnistica Jelena Lovrić piše komentar pod naslovom “Uhićenje koje znači kraj rata na Balkanu”, konstatujući da će “privođenje pravdi najvažnijeg monstruma iz

Miloševićeve plejade omogućiti da se na ratni sukob stavi točka". Ona piše i da su hrvatski agenti svojim informacijama pomagali u dugogodišnjem stezanju obruča oko jednog od najtraženijih bjegunaca s prostora bivše Jugoslavije: "Sve detalje o hapšenju, a pogotovo o suradnji između službi, naravno javnost neće doznati sve dok se sa dokumentacije nastale u periodu Karadžićeva hapšenja ne skine oznaka državne tajne. Po zakonu to može učiniti samo nekoliko osoba u državi, a kako procjenjuje naš izvor, oznaka tajnosti sigurno se neće skidati sve dok je na slobodi Ratko Mladić."

Nacional je imao dva izdanja od hapšenja do izručenja, i to 22. jula, kada je vijest tek konstatovana kao "veliki dobitak za Tadića (...) dok gube radikali i Koštunica". Boris Tadić je u to vrijeme na mjestu predsjednika Srbije, dok je Vojislav Koštunica bivši premijer. S dolaskom nove vlasti na čelu s Tadićem, došlo je i do promjena u policijskim i obavještajnim strukturama.

Nacional u izdanju od 29. jula detaljnije analizira hapšenje špekulirajući o mogućim posljedicama na vlasti u Srbiji. To radi i kolumnista Srećko Jurdana, koji piše kako se Karadžić "skrivao tako da se iz originalne karikature preručio u neprepoznatljivu alternativu, i pritome se iz masovnog ubojice pretvorio u masovnog iscjelitelja". Jurdana zaključuje da bi detaljno istraživanje pozadine Karadžićevog lažnog identiteta "moglo temeljito uzdrmati srpsku državu i društvo koje je ionako već dovoljno bolesno od četništva, i zato se realne informacije o tom fenomenu neće puštati ni na kapaljku".

Kako Srbija može da profitira nakon hapšenja glavni je akcent i reportaže iz Beograda o protestima podrške, u kojoj je izdvojen komentar brata Radovana Karadžića, Luke, o tome kako bi "ozbiljna država" nakon hapšenja rekla "oprostite, moramo ovo učiniti da Srbija ne ispašta, da ponovo ne bi pljuvali po njoj i da se u montiranim procesima ne bi dokazivalo da je Republika Srpska genocidna tvorevina".

Nacional pažnju posvećuje i žrvama i to kroz ispovijest Jadranke Cigelj, bivše zatočenice logora Omarska, koja je zajedno s drugim ženama 1997. godine u SAD-u tužila Karadžića i dobila, uz odluku da je on žrtvama dužan islatiti 745 miliona dolara. Ovo je i jedini tekst u ovom izdanju u kojem je riječ o žrtvama i Karadžićevim djelima zbog kojih je optužen.

Kada je riječ o dnevnim novinama, *Vjesnik* i *Jutarnji list* imaju informaciju na naslovnoj strani, ali u novinama samo šture informacije, jedine koje su bile dostupne 22. jula.

Vjesnik se toga dana koncentriše na reakcije iz svijeta, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, da bi dan kasnije, 23. jula, bilo puno više tekstova o hapšenju i samom Karadžiću, od kojih su neki najavljeni na naslovnici.

Pažnju privlače tekstovi o lažnom identitetu Radovana Karadžića, koji se navodno skrivao pod imenom dr. Dragan Dabić, bavio se alter-

nativnom medicinom, pisao u magazinima o zdravom životu. Da bi istakli apsurdnost ove situacije, novinari *Vjesnika* podvlače tekst koji je dr. Dragan Dabić objavio u listu *Zdrav život*: "Uvijek ima pomoći. Više nikada nećete biti sami i bespomoćni. S vama smo mi, svi naši stručnjaci."

Na istim stranicama je i tekst o tome kako je hapšenje dugo pripremano, te da je realizovano "u autobusu na liniji 73", a bazira se na pisanju srbijanskih medija i neimenovanim izvorima, ili izvorima bliskim samom uhapšeniku. "Prišli su mu ljudi s leđa i stavili mu šešir preko glave i očiju tako da ništa nije mogao vidjeti", rekao je Karadžićev odvjetnik nakon razgovora sa klijentom. *Vjesnik* također donosi dijelove iz optužnice koja je podignuta u Haagu, što je u drugom planu naspram tekstova o njegovoj krinci.

O Karadžićevom skrivanju piše i komentator Fran Višnar, koji kaže da je sve u vezi s njegovim uhićenjem i skrivanjem "pravo remek-djelo srbijanskih obavještajnih službi", dodajući kako "iskusni stručnjaci za sigurnost na ovim prostorima, kao i u inozemstvu, tvrde to gotovo bez iznimke, Karadžić nije mogao sam smisliti ovakvu prijavu". Višnar dalje konstatuje da je o pravdi "nakon svega što se događalo na jugoistoku Europe teško govoriti, ali je činjenica da će odlazak Karadžića u Haag biti pobjeda pravde".

Dana 24. jula *Vjesnik* se koncentriše na razloge nehapšenja te donosi tekst sa komentarom da je "slučaj Radovan Karadžić (...) uza sve ostalo zanimljiva priča o neučinkovitosti međunarodne zajednice u sprječavanju kriza i saniranju njihovih posljedica". Sa optužbi upućenih srbijanskoj vladi, *Vjesnik* se prebacuje i na optuživanje šire međunarodne zajednice.

Novi centar je i Karadžićeva zaostavština, ili kako to novinar *Vjesnika* naziva, "projekt Republika Srpska". "Primjerice, njezin sadašnji politički ustroj izravno je povezan s rezultatima rata. (...) Trenutni nacionalni sastav stanovništva u mnogim dijelovima BiH također je neposredno posljedica rata i drugih zločina."

Autori *Vjesnika* u tekstovima o Karadžiću se rijetko ograđuju od komentara. Takav je i tekst u kojem se poredi Karadžića sa četničkim vođom Dražom Mihailovićem: "Sličnost je prevelika da bi bila slučajna! Radovan Karadžić, krvnik i pjesnik, u trenutku uhićenja u Beogradu frapantno je slično na četničkog vođu Dražu Mihailovića. Slučajno ili namjerno, a prije ovo drugo, Karadžić je očito i izgledom želio pokazati da je sljedbenik četničke ideologije, u ime koje su i počinili zločine, i on i Draža."

Dana 25. jula, *Vjesnik* se i dalje bavi analizama o samom Karadžiću, te, pored ostalog, objavljuje analizu kako suđenje Karadžiću mora biti i suđenje njegovoj ideologiji: "To znači da se u Haagu na optuženičkoj klupi zapravo treba naći Republika Srpska, jer su se i deportacije i masovna smaknuća i genocid provodili s ciljem uspostavljanja tog paradržavnog entiteta."

Karadžić je ponovno na naslovnoj strani 26. jula, kada se najavljuje tekst o tome kako je hapšenje "dugo i pomno planirano u srbijanskim političkim vrhovima".

"Pažljivo su isplanirali i efekt koji je taj potez trebao izazvati u javnosti u zemljama koje su bile žrtve tog srpskog agresora", stoji u tekstu u kojem autor insistira da Karadžićevim uhićenjem "u Beogradu nije uspostavljen nikakav diskontinuitet prema politici osmišljenoj u SANU, koju je u 'tvrdoj' varijanti provodio Milošević, a u mekoj Koštunica". "Tek ako bi nakon njegova uhićenja slijedili i Mladićevo uhićenje i transfer u Haag, stvorila bi se pretpostavka da se povjeruje kako se ondje napokon javlja spremnost za suočavanje s prošlošću i diskontinuitet prema politici koja je devedesetih izazvala rat na području bivše Jugoslavije", izvještava i ujedno komentariše *Vjesnik*.

Istog dana je objavljen i komentar "Car je gol!", u kojem autor upozorava da je umjesto fascinacije Dabićem, Karadžićevim lažnim identitetom, bolje pažnju skrenuti ka Haškom tribunalu, te zagovara "suđenje" RS-u:

"Ovakva RS njegovo je 'dijete', njegov izum, njegov životni projekt za koji su etničko čišćenje, nezabilježeni masakri nesrpskog stanovništva, bili tek nužan makijavelistički put ka ostvarenju tog velikog cilja."

Intenzivno izvještavanje o hapšenju *Vjesnik* okončava 31. jula objavljivanjem teksta "Doktor Smrt napokon u Haagu", u kojem stoji: "Notorni ratni zločinac, Radovan Karadžić, čovjek koji je skrivio smrt tisuća ljudi i trajno unesrećio desetine tisuća obitelji, čovjek koji je nakon nacizma opet pokušao operacionalizirati istrebljenje ljudi, samo zato što su druge vjere ili nacije, napokon je završio u Haagu."

Jutarnji list na naslovnoj strani 22. jula donosi veliku Karadžićevu sliku i naslov "Srbi daju Karadžića za EU". Preko fotografije je natpis "Napokon" i podnaslov "Krvnik u lisicama nakon 13 godina", čime sugerišu u kojem pravcu će biti usmjereno njihovo izvještavanje toga, ali i narednih dana.

Sam tekst o hapšenju sadrži osnovne informacije, do tada dostupne, o uhićenju i reakcije, ali se naglasak stavlja i na ulogu srbijanske policije i BIA-e, te konstatira da će uhićenje ubrzati put Srbije ka Evropskoj uniji. Autor se poziva na Ollija Rehna, koji je rekao da je uhićenje "ključno za europske aspiracije Srbije". Tek usput se spominje za što je optužen Karadžić, ali i navodi o dogovoru o nehapšenju sa Richardom Holbrookeom.

Dan kasnije, 23. jula, veći dio novine posvećen je hapšenju. Tako je na četvrtoj stranici vijest o demonstracijama u Beogradu pod naslovom "Izdali ste Srbiju": "Nekoliko stotina pripadnika ultranacionalističke udruge *Obraz*, te manji broj starijih osoba, pretežno bosanskih Srba, pristaša uhićenog haaškog optuženika Radovana Karadžića prosvjedovalo je jučer poslijepodne na beogradskom Trgu Republike skandirajući Karadžićevo ime i upućujući prijetnje srbijanskim vlastima, no policija ih je ubrzo potisnula sa glavnog trga." Autor na odre-

đeni način hvali vlasti u Srbiji i ukazuje na promjene u toj državi. No, piše i da se tamošnja policija ogradila od hapšenja. "Svi analitičari prodemokratskog usmjerenja ocjenjuju da je ovo uhićenje korisno za Srbiju i cijelu regiju", zaključak je teksta.

Toga dana je i na naslovnoj strani bio tekst o hapšenju i naslov "Karadžić nije dovoljan – EU traži od Beograda – predajte Mladića". Dopisnik *Jutarnjeg* iz Beograda piše i o lažnom identitetu haškog optuženika, te o tome kako je, "zarastao u sijede duge vlasi, podvezane u rep, i u gustu bradu, vidljivo mršaviji, bio neprepoznatljiv, nalik redovniku".

Komentar Davora Butkovića postavlja pitanje "ko će u Srbiji odgovarati za to što su srpske vlasti (...) godinama štatile ovog odvratnog ratnog zločinca".

Jutarnji donosi i zanimljiv tekst "Biografija zločinca" autora Pere Zlatara, koji tvrdi da je do rata poznavao Karadžića i opisuje ga kao "kockara i ženskaroša".

"Bio je loš pjesnik. U politiku ulazi osamdesetih... Rat je od njega napravio jednog od najgorih zločinaca koje pamte ovi prostori." Također se navodi da je Radovan bio najstariji od petero djece "majke Jovanke i oca Vuka Karadžića", da mu je otac bio "iz plemena Vasojević" te "u četnicima, i 1945. godine je osuđen na 15 godina zatvora". Autor na svaki način pokušava dati što crnju sliku uhapšenog, aludirajući da njegovo zlo dolazi iz porodice, kao naslijeđe.

I 24. jula Karadžić je na prvim stranicama *Jutarnjeg lista*, ali pažnja je usmjerena na demonstracije u Beogradu. Udarne fotografije prikazuju policajce u sukobu sa demonstrantima. Toga dana je iz *Slobodne Dalmacije* prenesen napis kako je Radovan Karadžić ljetovao u Hrvatskoj:

"Obitelj koja mu je iznajmila apartman željela je ostati anonimna, no potvrđuju da su nakon vijesti o hapšenju u liku muškarca sa sijedom bradom i kosom, te naočalama s velikom dioptrijom, prepoznali svog bivšeg gosta." Također stoji da su provjerili u knjizi gostiju i uvjerali se da tamo stoji ime Dragan Dabić.

Istog dana objavljen je i tekst "Guslao u Ludoj kući, ali nije pjevao da ga ne prepoznaju – *Jutarnji list* na mjestima gdje se skrivao Karadžić". Pored ostalog objavljen je intervju sa "psihijatrom prof. Rudolfom Gregurekom", koji je analizirao ponašanje "krvnika" i koji je ustvrdio da je Karadžić imao "narcisoidni poremećaj".

Dana 25. jula, *Jutarnji list* piše o "potrazi za pravim Draganom Dabićem", te se konstatuje da je "potpuna zbrka nastala i oko Karadžićevog lažnog identiteta: nejasno je je li imao prave ili falsificirane dokumente na ime Dragana Dabića, je li uzeo identitet žive ili mrtve osobe".

Jutarnji 26. jula prvi put piše o žrtvama, i to silovanja, koje su vodile parnicu u SAD-u protiv Karadžića. Objavljene su informacije iz sарајевskog *Dnevnog avaza*.

Zbog nedostatka informacija, primjetno je u svim medijima iz zemalja kojih se tiče ovaj monitoring, da se oslanjaju jedni na druge ili na međunarodne medije. Takav je slučaj sa pričom o tome kako je Karadžić imao hrvatsku putovnicu i radio kao "iscjelitelj Pero" u Austriji. *Jutarnji* se poziva na pisanje austrijskog lista *Kurier*. Također se iznosi podatak da je bio i u Italiji, te da je pri posjetama inostranstvu boravio u stanovima srpske dijasporu i liječio pacijente "sa erektilnom disfunkcijom"

"Srpskim novinama javljaju se razni iscjelitelji i alternativci koji tvrde da su radili sa doktorom Dabićem. Navodno su ga viđali po manastirima i crkvama, ali je Pravoslavna crkva to demantirala. S Bogoslovnog fakulteta u Beogradu osudili su njegovo naučavanje i nazvali ga bogohuljenjem", stoji u tekstu uz koji je objavljena i kratka izjava izvjesne Mile Cicak, uz njenu fotografiju, da je "dr. Dabić bio svetac, ali mu nisam bila ljubavnica".

Istog dana je objavljen i dodatak *Jutarnjeg*, koji je dobrim dijelom posvećen hapšenju. Pored ostalog, donosi esej publiciste Miljenka Jergovića, Sarajlije, u kojem piše o predratnim susretima sa Karadžićem. "Današnjim vokabularom moglo bi se reći da je Dragan Dabić bio life coach, a Radovan Karadžić death coach. Isti im je DNK, a sve drugo je različito", ironično zaključuje Jergović.

Naslovna stranica 27. jula najavljuje tekst kako hrvatska policija istražuje da li se Karadžić krio pod identitetom Petar Glumac sa hrvatskim pasošem. Uz sami tekst je i antre sa izjavom izvjesnog Nikole Glumca, nećaka Petra, koji kaže da njegov rođak radi u Beču kao iscjelitelj i da jeste fizički sličan promijenjenom Radovanu Karadžiću. "Kada sam vidio fotografiju na TV-u, rekao sam, pa to je čika Pero", prenosi *Jutarnji* izjavu Nikole Glumca datu HTV-u.

I ovoga dana novinari *Jutarnjeg* se bave nagađanjima o eventualnom hapšenju Ratka Mladića, te prenose reakcije međunarodnih zvaničnika na hapšenje, između ostalog Richarda Holbrookea, koji kaže da "Karadžić zaslužuje smrtnu kaznu" i da će učiniti sve što može da "ostane zauvijek iz rešetaka".

Dana 28. jula, na naslovnoj strani su dijelovi optužnice te najave o eventualnoj ekstradiciji. Dan kasnije, na četvrtoj stranici je fotografija prizora ispred suda gdje Karadžiću u pritvor donose odijelo, uz naslov: "Karadžiću stiglo odijelo za put u Haag", a *Jutarnji list* se ponovo poziva na pisanje medija iz Srbije.

I 30. jula je na drugoj stranici kratak tekst "Turisti će ići putevima Karadžića", o tome kako će mjesto njegovog skloništa i mjesta gdje je odlazio biti turističke destinacije u Beogradu. Na šestoj stranici je tekst u kojem autor konstatuje, ono čemu je podlegao i sam *Jutarnji* u proteklim danima, da se "plasiranjem dvojbenih priča" pokušava skrenuti pozornost javnosti na to da je Karadžić odgovoran za neke od najvećih zločina:

"Kod kuće treba što manje govoriti o Karadžiću jer je za mnoge on strvarni srpski heroj, a vani je dobro medijskom maglom zakriti

njegov zločinački put jer to podsjeća na ne tako davnu srbijansku političku prošlost."

Slobodna Dalmacija 22. jula nije objavila vijest o hapšenju Radovana Karadžića, ali je 23. skoro cijeli broj tome posvećen. Na naslovnoj strani je slika Dragana Dabića sa nadnaslovom "Krvnik – alternativac" i naslovom "Uhićen prije odmora u Splitu". Na četvrtoj stranici je tekst o tome kako se skrivao pod lažnim identitetom i radio kao iscjelitelj, te kako su pri hapšenju "u torbi haškog optuženika pronađene bermude i kupaće gaćice". Nemali broj tekstova bazira se na neprovjerenim informacijama "iz pouzdanih izvora".

Novinari *Dalmacije* se pozivaju na pisanje beogradskih medija i izvještavaju o tome da je Karadžiću uručena optužnica i odluka o izručenju. Također stoji da njegov odvjetnik tvrdi da je uhapšen tri dana prije nego je to zvanično objavljeno. *Dalmacija* donosi i Karadžićev životopis u kratkim crtama, od rođenja 1944. godine do podizanja optužnice 1995. godine, što su uradili skoro svi mediji na skoro identičan način.

U komentaru "Kamuflaža zla" autor piše da s "otkrićem da je Radovan Karadžić pod lažnim imenom živio u srcu Beograda, te da se, urešen sijedom bradom, još bavio i alternativnom medicinom, tradicionlani srpski usklik – Idi bre pa se leči – dobiva sasvim novu konotaciju. Prekvalifikacija iz ratnog zločinca u bioenergičara možda je veliki korak za čovjeka njegovog kalibra, ali sumnjivo mali za zdravlje nacije".

I *Dalmacija* konstatuje da je Karadžić uhapšen uz "politički nalog da se davno locirani, vjerovatno i šticeći ratni zločinac, konačno isporuči Haaškom tribunalu".

Inovacija je svojevrstan osvrt na Karadžićev književni opus pod naslovom "Crne rime: Haaški optuženik u svojim pjesmama bio bolesno opsjednut smrću, ubijanjem i nanošenjem patnje".

Dana 24. jula objavljen je komentar Šenola Selimovića pod naslovom "Dim i krv". "Piti jutranju kavicu s novinama koje vas tjeraju da zamišljate prerusenog bradatog zločinca kako se bezbrižno kupava na Bačvicama, puno je napetije od priče o Srebrenici. I zabavnije. Mi se na ovim prostorima ne mirimo tako brzo i lako kao Franacuzi i Nijemci. Mi se našim ratovima duže zabavljamo", zaključuje autor ironično.

Dan kasnije, 25. jula, *Slobodna Dalmacija* donosi "ekskluzivnu priču" o Draganu Dabiću koji ljetuje na Jadranskom moru. Piše da je Karadžić "sa nepoznatom crnom ženom" 2006. godine proveo desetak dana u unajmljenom apartmanu u mjestu Okrug "poput običnih turista". U tekstu je izjava mještanina Stipe Bilića: "Malo je nezgodna pomisao da je ratni zločinac boravio u našem mjestu, a s druge strane možda to samo dokazuje da imamo najljepše plaže na svijetu."

Dana 26. jula *Dalmacija* ima cijeli prilog o Karadžiću, a noseći tekst je o tajnom planu između Karadžića i Holbrookea o nehapšenju.

U tekstu se izlaže teorija da su u izbornom štabu Johna McCaina, republikanskog kandidata za američkog predsjednika, odlučili da u završnici izborne kampanje objave vijest o tome da su "demokratski mirovni izaslanik za bivšu Jugoslaviju Holbrooke i Karadžić" potpisali sporazum o neizručivanju Haagu "kako bi potkopali moralni kredibilitet demokratskog predsjedničkog kandidata Baracka Obame". Ni jedna ni druga vijest nemaju izvor.

Dana 27. jula dominiraju vijesti o izručenju Haagu i tome kako Karadžićev odvjetnik sve radi da "odloži neizbježno".

Špekulacije idu u pravcu napisa o Mili Cicak, navodnoj Karadžićevoj ljubavnici. *Dalmacija* prenosi od AP-a da je ona "ljubovala" sa dr. Dabićem, ali da to negira dok je opsjedaju mediji. "Mila je odlučila tužiti srpske tabloide zbog klevete. 'Ja sam nevina žrtva koju koriste samo kako bi ga diskreditirali i prekinuli veze između Karadžića i njegove obitelji'", kaže Cicak a prenosi *Dalmacija*.

Broj tekstova o Karadžiću iz dana u dan u svim dnevnim novinama je sve manji. *Dalmacija* 30. jula piše o samim zločinima za koje je optužen, te njegovom izručenju Haagu, a prenosi i priču Fikreta Alića, logoraša iz Omarske. Također je objavljena vrlo kratka vijest, prenesena iz bosanskih medija, o tome da je policija u stanu gdje je boravio Karadžić pronašla "porno snimku" te da se ispostavilo da je u pitanju "tvrda pornografija".

I 31. jula *Dalmacija* piše o izručenju u tekstu "Izručen krvnik", u kojem najavljuje kako se Karadžić namjerava sam braniti pred Tribunalom i osporavati suđenje.

RADOVAN KARADŽIĆ

Radovan Karadžić rođen je 19. juna 1945. godine u selu Petnjica, općina Šavnik, u Crnoj Gori gdje je završio osnovnu školu. U Sarajevu (BiH) završava medicinsku školu i fakultet, te specijalizira neuropsihijatriju. Dugi niz godina radio je u sarajevskim bolnicama i klinikama, a jedno vrijeme i u Beogradu.

Sredinom osamdesetih proveo je 11 mjeseci u pritvoru zbog optužbe da je pronevjerio državni novac, nakon čega je pušten zbog nedostatka dokaza. Potom je osuđen na tri godine zatvora za pronevjeru i prevaru, ali kaznu nije odslužio.

Krajem osamdesetih u Sarajevu se intenzivnije posvećuje politici, te 1990. godine učestvuje u osnivanju Srpske demokratske stranke (SDS), čiji je i prvi predsjednik.

Ova stranka je, zajedno sa Strankom demokratske akcije (SDA), te Hrvatskom demokratskom zajednicom (HDZ), pobijedila na prvim višestranačkim izborima u BiH, održanim u novembru 1990. godine.

Radovan Karadžić je u svjetskoj i domaćoj javnosti ostao poznat po govoru koji je u oktobru 1991. godine održao pred Parlamentom u BiH, najavljujući već tada ono što će se u ovoj zemlji dešavati naredne četiri godine:

“Nemojte misliti da nećete odvesti Bosnu i Hercegovinu u pakao, a muslimanski narod možda u nestanak, jer se muslimanski narod ne može odbraniti ako bude rat ovdje.”

Nakon proglašenja nezavisne Republike srpskog naroda u BiH (koja će se kasnije zvati Republika Srpska) 9. januara 1992. godine, Karadžić postaje njen prvi predsjednik, dok su s njim u Predsjedništvu i drugi članovi.

Od 17. decembra 1992. do 19. jula 1996. godine, kada je dao ostavku, Karadžić je bio isključivi predsjednik Republike Srpske, te u tome svojstvu i vrhovni komandant oružanih snaga (Vojske Republike Srpske, VRS).

Prvu optužnicu protiv lidera bosanskih Srba Haško tužilaštvo podiglo je u julu 1995., a ona je u novembru iste godine proširena, te je

uključivala i optužbe za genocid u Srebrenici. Nakon toga, u aprilu 2000. godine, tužiteljica Carla Del Ponte ove dvije optužnice, koje su ukupno imale 36 tačaka, spaja u jednu, koja ima 11 tačaka.

Karadžić se iz javnog i političkog života povukao 1996. godine, a nedugo nakon toga za njim je raspisana međunarodna potjernica. Uhapšen je u Srbiji 21. jula 2008. godine, gdje je pod imenom Dragan Dabić radio kao doktor alternativne medicine.

Posljednje izmjene na optužnici bivšeg predsjednika RS-a, Tužilaštvo u Haagu napravilo je 22. septembra 2008. godine, kada ga je, između ostalog, optužilo za genocid počinjen u Srebrenici i još 10 bosanskohercegovačkih općina.

Osim toga, optužen je za zločine počinjene u 27 općina u BiH, kao i za teror i ubistva civila u opkoljenom Sarajevu.

“Od oktobra 1991. do novembra 1995. godine Radovan Karadžić je učestvovao u sveobuhvatnom udruženom zločinačkom poduhvatu s ciljem stalnog iseljenja Bošnjaka i Hrvata sa teritorija BiH”, stoji u optužnici.

Tužilaštvo u Haagu smatra da je Karadžić kroz svoje *de facto* vlasti “znao ili imao razloga da zna” da su snage bosanskih Srba pod njegovim rukovodstvom i kontrolom činile krivična djela, a nije preduzeo neophodne i razumne mjere da takva djela spriječi ili da kazni njihove počinioce.

Radovan Karadžić se bavio i pisanjem, pa je u periodu od 1990. do 2005. godine objavio pet zbirki pjesama, te jedan roman.

